

La Famosa

REVISTA D'OPINIÓ I INFORMACIÓ LOCAL ARTESA DE LLEIDA

Número 322

GENER - FEBRER 2023

P.V.P. 3€

SUMARI

Pòrtic	3
Actualitat Artesenca <i>J. Ma Esteve / Fotografies: J. Ma Esteve, M. À. Florensa i J. Gallart</i>	4
Festes de Nadal i Reis <i>J. Ma Esteve / Fotografies: J. Ma Esteve, M. À. Florensa i J. Gallart</i>	7
Pluviometria 2022 <i>Ramon Serra i Ricard Garcia</i>	9
Moviments naturals de població <i>Josep Ma. Esteve</i>	9
Activitats de La Femosa <i>Josep Ma. Esteve i Felip Gallart. Fotos: La Femosa</i>	10
El Casal de Jubilats Sant Miquel <i>La Junta. Fotos: M. À. Florensa</i>	11
Tinença responsable d'animals de companyia <i>Alumnes de Cicle Superior de l'Escola Els Til·lers</i>	12
Tocar fons <i>Roger Gil Barberà</i>	13
Avui és diumenge, quina joia! <i>Parròquia d'Artesa de Lleida</i>	14
Poesia: Maleïda guerra <i>M. Assumpció Cornadó Lladó</i>	14
Una de bancs <i>Maria Lluïsa Berjes Queraltó</i>	15
Fauna del terme: Perdiu roja <i>Isidre Drudis Bellmunt</i>	15
Els grajos <i>Laura Farran Botargues</i>	16
Mercats, energia, innovació i PAC. Temes centrals de les jornades Felip Domenech <i>Maria Carrera / La Terra</i>	18
Artesa després del cop d'estat del 1936 <i>Josefina París Mor</i>	19
Una altra font d'energia a debat: L'hidrogen verd <i>Eulàlia Solà Miró</i>	22
Un raconet d'Artesa <i>Àngels Florensa</i>	23
Les valls georgianes: paisatge i història <i>Joan Ramon París Oró</i>	24
Posar noms als ressentiments <i>Anna-Bel Carbonell Rios. Educadora Social</i>	27
El pes de la història <i>Josep M. Forcada Casanovas. President de l'Àmbit Maria Corral</i>	28
La irrupció del pàdel al nostre poble <i>Pàdel Artesa de Lleida</i>	29
Temporada 2022/23. La temporada del centenari <i>Eudald Pijuan Mor / fotografies: CF Artesa de Lleida i J. Gallart</i>	32
Ho hem llegit a... 35, 36 i 38	
Entreteniments <i>Miquel A. Navarro, Albert Batiste i Lluís Gil</i>	36
Telèfons i horaris d'interès/Solucions als entreteniments	
Fe d'errates La Femosa 321	39
Imatges d'actualitat	40

LA FEMOSA

AGRUPACIÓ CULTURAL - ARTESA DE LLEIDA

Edita

Agrupació Cultural La Femosa
Carrer dels Gallarts, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
lafemosa.artesalleida.cat
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Direcció i coordinació

Josep Gallart Fernández
Lluís Gil Fontanet

Col·laboradors i col·laboradores

Alumnes Cicle Superior Escola Els Til·lers
Maria Lluïsa Berjes Queraltó
Albert Batiste Bonet
Assumpció Cornadó Lladó
Isidre Drudis Bellmunt
Josep Ma Esteve Muñoz
Laura Farran Botargues
Ma Àngels Florensa Bertran
Felip Gallart Fernández
Josep Gallart Fernández
Roger Gil Barberà
Lluís Gil Fontanet
Miquel Àngel Navarro
Parròquia d'Artesa de Lleida
Josefina París Mor
Eudald Pijuan Mor
Eulàlia Solà Miró
Ramon Serra Batlle
Ricard Garcia Cardet
Casal de jubilats Sant Miquel
Maria Carrera
Joan Ramon París Oró
Anna-Bel Carbonell Rios
Josep M. Forcada Casanovas
Pàdel Artesa de Lleida

Fotografies

Josep Ma Esteve Muñoz
Ma Àngels Florensa Bertran
CF Artesa de Lleida
Josep Gallart Fernández

Correcció de textos

Eulàlia Solà Miró

Maquetació i impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa, 2ª època
Número 322
Gener - Febrer 2023
DLL 264-1981
ISSN 2339-7365
P.V.P. 3 euros

Els articles que apareixen a les pàgines de La Femosa reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

Amb el suport de:

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCs
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Generalitat
de Catalunya
Departament
de la Presidència

Diputació de Lleida
La força dels municipis

PÒRTIC

No ens podem sostreure de les notícies que omplen els noticiaris de tot el món. Mentre escrivim aquest pòrtic l'últim balanç oficial de víctimes del terratrèmol a Síria i a Turquia és de més de 37.000 morts: concretament 31.643 víctimes mortals a Turquia i més de 5.700 a Síria. I això només és un balanç provisional, perquè segons els serveis d'emergències aquest nombre encara augmentarà considerablement. L'ONU assegura que el balanç de morts es podria duplicar, perquè sota les runes encara hi ha molta gent atrapada i les possibilitats de supervivència cada vegada són més incertes. Les baixes temperatures dificulten encara més les tasques de salvament i de supervivència. Diuen que el nombre de víctimes és tan elevat que desborda la capacitat d'atenció que es pot oferir a la població afectada.

Malauradament cada hora que passa disminueixen les possibilitats de trobar persones amb vida sota les runes i les imatges de salvaments esdevindran pràcticament impossibles. I també cal fer front als robatoris i al pillatges que es produeixen entre una població que ho ha perdut tot.

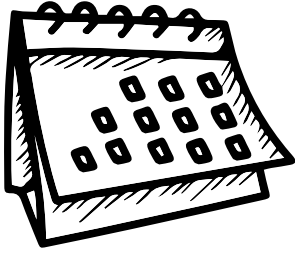
El terratrèmol, d'una magnitud de 7,8 a l'escala de Richter, és un dels sismes més forts que s'han produït a la regió en pràcticament un segle. La poca profunditat de l'epicentre del terratrèmol, el fet que es produís mentre la gent dormia i uns edificis poc resistents a aquests fenòmens han produït un dels pitjors desastres de la història. Les autoritats turques han arrestat i han emès ordres de detenció contra constructors. Volen investigar la seva presumpta responsabilitat en la vulnerabilitat dels edificis construïts, sobretot recentment.

Degut a la convulsa situació de la zona, al nord-est de Síria, una de les zones més castigades, amb prou feines hi arriba l'ajuda humanitària.

No tenim paraules per poder descriure el patiment de totes aquestes persones. Només ens en resten per demanar una acció decidida i generosa a nivell internacional per tal de poder ajudar-les i alleugerir la seva desesperada situació, una acció humanitària que no faci distincions de persones, condicions socials, ni llocs, una acció efectiva que no estigui condicionada per foscors interessos econòmics o polítics.

Altres notícies, aquestes d'àmbit local, que cal destacar són l'edició del llibre *Trossets d'història d'Artesa de Lleida*, amb textos de la Josefina París Mor i fotografies de la M. Àngels Florensa Bertran. Un llibre que dona a conèixer aspectes del nostre patrimoni entre els segles XVII-XX. L'edició d'un llibre sempre és una bona notícia que no podem deixar d'esmentar, i més si tracta d'Artesa i pot ajudar a tenir una mirada més aprofundida del nostre poble. L'altra notícia es va produir el 8 de gener, quan s'inaugurava l'exposició de joguines *Lo Baratillo* a l'edifici que ha d'acollir el Museu de la Joguina.

ACTUALITAT ARTESENCA

— Josep Ma Esteve —

Fotos: J. Ma Esteve, M. À. Florensa, J. Gallart —

ASSEMBLEA DE POBLE

El dijous 22 de desembre, just abans de l'inici de les festes nadalenques, el grup municipal *Ens Movem per Artesa - ERC* va celebrar a la sala del Teatre Municipal una assemblea de poble per exposar a totes i tots els assistents els principals temes d'interès municipal que han tingut lloc en el nostre poble durant l'últim any.

PRESENTACIÓ LLIBRE

El passat diumenge 18 de desembre es va fer la presentació d'un nou llibre sobre Artesa de Lleida. Escrit per Josefina Paris Mor i amb les fotografies de M. Àngels Florensa Beltran. Explica els canvis que ha viscut el nostre poble en els darrers segles. L'acte va ser amenitzat per l'actuació d'un grup musical i totes i tots els assistents van poder degustar un vermut calent.

El dia 20 les dues autores van signar exemplars del llibre a la sala de plens de l'Ajuntament.

L'Ajuntament va aprofitar l'acte per repartir el calendari que cada any prepara.

ACTUACIONS DIVERSES DE MANTENIMENT

Aquest darrers dos mesos, s'han realitzat diverses actuacions de manteniment al poble. La principal ha estat la millora de les línies de subministrament elèctric en diversos carrers per part de la companyia elèctrica.

També es van realitzar unes obres de millora de serveis al carrer Fossar Vell, i s'ha realitzat la poda dels arbres del poble.

EXPOSICIÓ

Després de molts anys d'obres, a mitjans del mes de desembre, es va poder visitar al local de l'ajuntament del carrer dels Gallarts núm. 9, l'exposició itinerant *Llibertat, artista i creació*. En l'exposició, que es va inaugurar el dia 19 de desembre, vam poder gaudir de diferents obres d'artistes.

PARADA BUS

Després de molts mesos, el passat 2 de gener la parada de l'autobús cap a Lleida va tornar al seu lloc després que s'instal·lés de nou la marquesina que hi havia al costat de la Comasala. La parada havia estat traslladada per poder realitzar les obres de rehabilitació de La Comasala.

EXPOSICIÓ DE JOGUINES

El dissabte 7 de gener, a 2/4 de 12, es va convocar una roda de premsa per fer la presentació i la inauguració de l'Exposició de joguines "Lo baratillo" del que podria ser el futur museu de les joguines. A l'exposició es va poder veure una petita mostra de totes les joguines propietat de Manel Gigó.

REVISIONS ITV

Com cada any per aquestes èpoques, el dimarts 12 de gener, entre les 8 del matí i les 2 del migdia, va tenir lloc, a l'aparcament del recinte de les piscines, la revisió tècnica anual de vehicles i maquinària agrícola.

FESTA DE SANT ANTONI

Aquest any, el 17 de gener vam poder gaudir de la festivitats de Sant Antoni com si la pandèmia del coronavirus no hagués existit. L'Ajuntament d'Artesa de Lleida va recuperar el programa d'actes tradicional d'aquesta festa local.

Així, a les 12 del migdia es va celebrar la Santa missa prèvia a la benedicció dels vehicles i animals, típica d'aquest dia.

A 2/4 de 2 del migdia, hi va haver el dinar popular al Teatre Municipal que aquest any va ser gratuït per a tots i totes les assistents. En acabat, el Grup 43 va ser l'encarregat d'amenitzar la sobretaula amb ball per a tots els públics.

ACTIVITAT TEATRAL

Com va sent costum darrerament, durant aquests últims dos mesos s'han representat dues obres teatrals a la Sala del Teatre Municipal. La primera, el 13 de gener, es va representar *Per les ganes d'heretar* comèdia de Josep Peris Celda i dirigida per Agustín Villas. La representació fou a càrrec de la Companyia Gènesi.

Al mes de febrer, el diumenge dia 12, la *Companyia Agropecuària. Produccions extensives* va representar l'obra *La visita de la vella dama* de Frederich Dürrenmatt, dirigida per Emili Baldellou.

SANTA ÀGUEDA

Com ve essent habitual en els darrers anys, la festivitat de Santa Àgueda ha quedat una mica òrfena d'impulsors, celebrant-se únicament una processó curta des de l'església fins a la plaça Major.

BANC DE SANG

El dimecres dia 10 de febrer el Banc de Sang va organitzar a la sala del teatre municipal una nova jornada solidària de donació de sang. Igual que l'any passat, es van establir torns als quals els donants s'havien d'inscriure prèviament.

CINEMA GENER-FEBRER

Dia	Pel·lícula
8 de gener	El oficio de aprender
22 de gener	Way down
29 de gener	La casa Gucci
5 de febrer	El acusado
19 de febrer	Ennio el maestro
26 de febrer	Mentes maravillosas

FESTES DE NADAL I REIS

— Josep Ma Esteve — Fotos: J. Ma Esteve, M. À. Florensa, J. Gallart —

El programa d'actes previst per les Festes per Nadal i Reis passats, es va poder celebrar al complet. Els actes celebrats foren:

Dissabte, 24 de desembre

Caga Tió.- A les 5 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal, espectacle animat amb música en directe, per finalitzar amb la cagada del Tió.

Missa del Gall.- A les 8 de la nit, a l'Església d'Artesa de Lleida.

Festa del Jovent.- A 2/4 d'1 de la matinada, a la Sala del Teatre Municipal, festa: La rave de Betlem.

Diumenge, 25 de desembre, Nadal

Missa de Nadal.- A les 10 del matí, a l'Església d'Artesa de Lleida.

Dilluns, 26 de Desembre, Sant Esteve

Teatre.- A les 7 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal, actuació del grup Q voce.

Dissabte, 31 de desembre

Cap d'Any.- Sopar de Cap d'Any, a la Sala del Teatre Municipal. A partir de 2/4 d'1, festa d'Any Nou amb DJ.

La Llar de Jubilats va organitzar també un sopar de Cap d'Any al bar de la Llar del poble.

Diumenge, 1 de gener

Arribada del Gran Camarlenc.- A les 12 del migdia, a la Vileta, al futur museu de la joguina, arribada del Gran Camarlenc per recollir les cartes dels nostres fills i filles.

Concert de nades.- A les 7 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal, actuació a càrrec de Maria Altadill i Carmen Becerra.

Dijous, 5 de gener

Cavalcada de Reis.- A les 6 de la tarda, arribada pel carrer Sant Ramon dels Reis Mags d'Orient, per començar la rua pels carrers del poble i finalitzar-la amb la tradicional ofrena a l'església.

Divendres, 6 de gener

Concert.- A les 7 de la tarda, a la Sala del Teatre Municipal, concert de música de cambra a càrrec de Pop Piano Quartet.

Dissabte, 7 de gener

Concert de Nadal.- A les 6 de la tarda, a l'Església d'Artesa de Lleida, concert de Nadal a càrrec de La Coral La Primavera d'Artesa de Lleida.

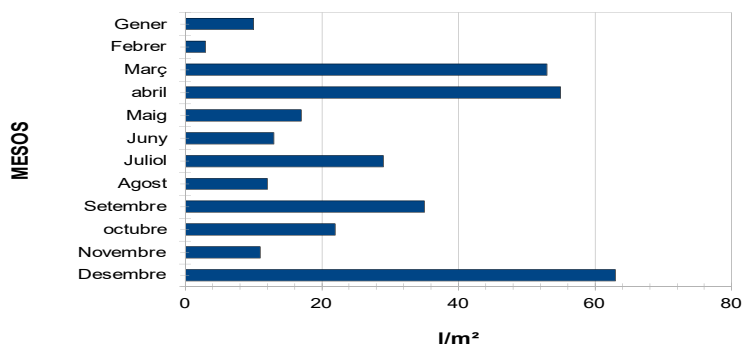
PLUVIOMETRIA 2022

Ramon Serra i Ricard García

Dia	Pluja diària	Acumulat
05/01/22	10	10
14/02/22	2	12
20/02/22	1	13
09/03/22	7	20
12/03/22	19	39
14/03/22	2	41
18/03/22	3	44
21/03/22	3	47
27/03/22	10	57
30/03/22	1	58
31/03/22	8	66
13/04/22	13	79
14/04/22	4	83
20/04/22	23	106
21/04/22	14	120
24/04/22	1	121
03/05/22	1	122
04/05/22	3	125
25/05/22	13	138
02/06/22	1	139
22/06/22	5	144
28/06/22	7	151
04/07/22	9	160
06/07/22	3	163
07/07/22	15	178
28/07/22	2	180
04/08/22	2	182
25/08/22	4	186
26/08/22	1	187
30/08/22	5	192
14/09/22	20	212
22/09/22	2	214
24/09/22	10	224
25/09/22	3	227
20/10/22	1	228
21/10/22	20	248
22/10/22	1	249
01/11/22	3	252
21/11/22	2	254
25/11/22	2	256
28/11/22	4	260
04/12/22	6	266
10/12/22	11	277
12/12/22	2	279
13/12/22	19	298
15/12/22	20	318
21/12/22	4	322
23/12/22	1 (boira)	323
TOTAL		323

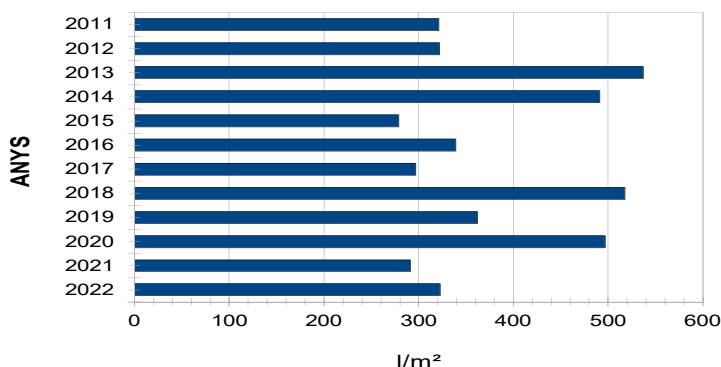
Gener	Febrer	Març	abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre	octubre	Novembre	Desembre
10	3	53	55	17	13	29	12	35	22	11	63

PLUVIOMETRIA 2022

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
321	322	537	491	279	339	297	518	362	497	291	323

PLUVIOMETRIA ANUAL

MOVIMENTS NATURALS DE POBLACIÓ

Josep M^a. Esteve

Segons consta en els registre de l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, la població del nostre poble continua estabilitzada un any més, al voltant dels 1550 habitants. Tot i que a poc a poc, ens anem apropant als 1600 habitants. A dia 1 de gener de 2023, constaven en el cens municipal 1576 persones, dels quals 841 són homes i 735 dones. Això vol dir que la població d'Artesa de Lleida ha augmentat en 10 persones respecte a l'any 2021. Aquest any 2022, la diferència entre homes i dones ha continuat augmentant respecte a l'any anterior.

Durant el 2022 foren inscrits 8 naixements i es van produir 10 defuncions.

Tot i això, el número d'habitants ha augmentat en 31 persones respecte al 2021.

A continuació en teniu un resum:

POBLACIÓ TOTAL	1576 habitants
Homes	841
Dones	735

NAIXEMENTS	8 persones
Nens	5
Nenes	3

DEFUNCIONS	10 Persones
Homes	4
Dones	6

ACTIVITATS DE LA FEMOSA

— Josep Ma Esteve i Felip Gallart — Fotos: La Femosa —

CONCERT JORDI MONTAGUT

Organitzat per l'Agrupació Cultural la Femosa, el dissabte 28 de gener de 2023, al Teatre Municipal d'Artesa de Lleida, el músic Jordi Montagut ens va oferir un concert de guitarra clàssica.

Jordi Montagut Aguilà és nascut a Lleida. Fill i net de guitarristes, va iniciar estudis musicals dins del seu entorn familiar fins a graduar-se en el Conservatori Superior de Barcelona "Liceu"; també va estudiar amb el mestre Eduard Sainz de la Maza i amb el Musicòleg i Pedagog Mestre Emili Pujol.

S'ha dedicat professionalment a la pedagogia musical i a donar a conèixer la guitarra clàssica en diferents centres educatius i sales de Concert. Fundador de l'Estudi J. Montagut, un dels centres pioners de l'ensenyament de la Música a Lleida.

Actualment a l'Estudi Montagut ofereix concerts de Guitarra Clàssica, donant una continuïtat a la seva tasca de fer gaudir tothom amb la música.

El repertori que va oferir en el seu recital va ser el següent:

Pavana
Españoleta
Cançó i dansa
Preludi
La llàgrima

Luís Milan
Gaspar Sanz
Pekiel
Ferran Sor
Francesc Tàrrega

Adelita
Preludi núm. 1
Mazurca Anònim
Vals venezolano
Chôrus
Testament d'Amèlia
La cumparsita

Francesc Tàrrega
H. Villalobos
Fortea.
Antonio Lauro.
J. Guimerais.
poular catalana.
Josep M. Rodríguez.

SUSPENSIÓ DEL CONCERT DEDICAT A VÍCTOR MATEU

Per problemes de salut d'una de les intèrprets se suspèn fins a la tardor l'espectacle previst per a l'11 de març dedicat al músic i compositor artesenc Víctor Mateu.

50 ANYS DE LA REVISTA EL CÉRVOL DE CERVIÀ

La revista El Cérvol editada per l'Associació Cultural El Cérvol de Cervià celebra enguany el 50 aniversari de la seva fundació. I per commemorar aquest gran esdeveniment l'equip de redacció de la revista han organitzat diversos actes que s'aniran desenvolupant al llarg de l'any. Així el 28 de gener per la tarda va tenir lloc la 1a festa de celebració del 50è aniversari, oberta a tot el poble.

El dissabte 18 de febrer va tenir lloc el segon acte, que va consistir en una taula rodona amb el títol "*La premsa Comarcal i Local. Premsa de tercera divisió o referent cultural. Què pot fer? Què pot fer de més?*", en la que hi van participar Josep Rubió d'El Cérvol, com a moderador, Anna Sàez del diari Segre, Anna Verent de la revista Fonoll de Juneda, Francesc Florensa de Som Garrigues, Ferran Casas de Nació Digital i Josep Gallart, coordinador de La Femosa. El debat, que va durar més de dues hores, fou molt interessant i es va palesar, entre altres coses, en la importància que ha tingut i té la premsa local i comarcal com a vehicle d'informació de proximitat i també en el desenvolupament cultural dels pobles i comarques de les Terres de Ponent.

Com que 50 anys no es compleixen cada dia, des d'aquestes pàgines de La Femosa no volem deixar passar l'oportunitat de felicitar la revista El Cérvol i a totes les persones que han fet i fan possible assolir aquesta fita i encoratjar-los que continuïn amb la important tasca que estan realitzant. Alhora que els desitgem a la revista i a l'Associació El Cérvol una llarga vida.

EL CASAL DE JUBILATS SANT MIQUEL

La Junta — Fotografies: M. À. Florensa

9 de febrer de 2023

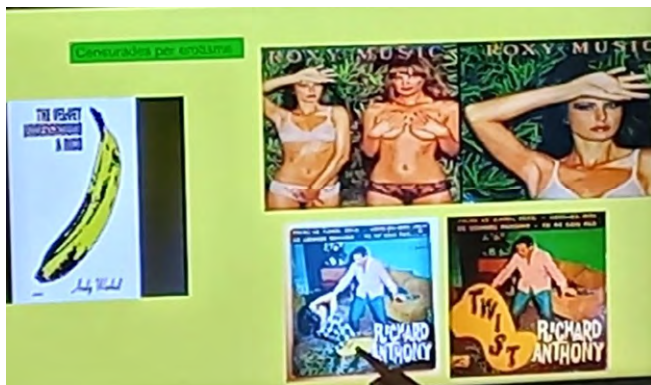
Conferència: **LA CENSURA EN EL FRANQUISME, la cara oculta de la censura.**

La senyora Laura Ferran, catedràtica de Geografia i Història va fer una àmplia exposició del que significava la censura amb l'objecte d'amagar qualsevol notícia inconvenient pel govern per tal de tenir controlada la població, per tenir-la adormida, aquest control va ser ferri en els primers vint anys després de la guerra civil.

Elsensors tenien un perfil molt marcat, eren membres de l'església, militars, falangistes i altres com l'escriptor Camilo José Cela i tenien ben vigilats els entreteniments de masses com eren la premsa, el futbol, els toros i el cinema.

Respecte de la premsa el director era col·locat pel règim amb escàndols com el produït pel director de La Vanguardia Española que va dir sobre una homilia en català que *todos los catalanes son una mierda*, i va provocar que es donessin de baixa 30000 subscriptors.

El cinema no estava fora d'aquesta dinàmica, era obligatori el NODO, noticiari franquista, es retallava qualsevol ostentació de carn no tapada i els cartells de les pel·lícules es repintaven per tal de mostrar un

mínim de pell descoberta. Els guions se'ls miraven amb lupa i l'erotisme era erradicat de soca-rel.

La Laura en va fer un repàs de cartells de pel·lícules curioses així com de discos censurats, molts d'ells de la col·lecció particular de la seva parella, el Casimiro Iglesias, que estaven exposats en una magnífica exposició.

La llista va ser llarga i entre altres *Gran Casino* on s'ignora la figura de Buñuel. *La maja gitana* que li van canviar el nom per *La hermana Alegria* o un film de Peret que inicialment es deia *Cien mil ladrones* i va acabar amb el nom de *Que cosas tiene el amor*, la traca final se la va endur la pel·lícula *Bienvenido Mister Marshall* de Berlanga.

Retallant les pel·lícules no n'hi havia prou, també es censuraven les cançons així *El último tango en París* que estava prohibida la seva exposició també es va prohibir la seva música.

La música també va rebre, grups com Pink Floyd a *La cara oculta de la luna*, el grup Los Brincos, Josep Maria Espinàs que va promoure *Els setze jutges* van tenir una multitud de concerts anul·lats.

La Laura va acabar la conferència amb una frase colpidora: *Qui domina el present domina el passat i qui domina el passat domina el futur.* Va ser un èxit total.

TINENÇA RESPONSABLE D'ANIMALS DE COMPANYIA

Alumnes de Cicle Superior de l'Escola Els Til·lers

El dia 6 de febrer vam rebre la visita de la Rosa i la Laia, membres de la Plataforma Animalista Terres de Lleida. La Plataforma Animalista està formada per unes 10 protectores on també hi ha la Protectora d'Artesa i assessoren els Ajuntaments i el Consell Comarcal en el tema d'animals de companyia i la gestió de colònies de gats. També fan xerrades a les escoles, tot de forma voluntària i sense cobrar res.

Ens van explicar que ja abans del 2005, moment en què es va obrir la Protectora d'Artesa de Lleida, en temps de l'alcalde Josep Drudis, aconsellat per l'Alternativa Ecologista d'Artesa de Lleida, que és l'entitat que va obrir l'actual protectora al 2005, van fer un acord amb una protectora de Lleida *Procnatur*, actualment es diu *Amic dels Animals*, els quals acceptaven l'entrada de gossets al preu de 9.000 pessetes. Això fou un gran avenç perquè si els portaven a la Canera de Lleida, on anaven a parar tots els gossos perduts de la comarca, els sacrificaven als quinze dies, mentre que si anaven a parar a una protectora els cuidava, els curaven i els donava en adopció. Fins al 2005 en què es va obrir la protectora d'Artesa hi van portar bastants animals. Des que va començar a funcionar la protectora al 2005 fins avui, s'han donat en adopció des de la Protectora d'Artesa prop de 1000 gossets.

Al 2008 surt una llei que prohibeix la pràctica de l'eutanàsia, això significa que els animals no poden ser sacrificats a les gosseres i la Canera de Lleida passa a ser un CAAC (Centre d'Atenció d'Animals de Companyia). Un CAAC és un centre públic que dona allotjament als animals abandonats i perduts. A Lleida n'hi ha dos: CAAC Lleida (antiga canera i que actualment recull bàsicament els gossos de Lleida ciutat), i CAAC SEGRITÀ aquest està a Alcanó i hi porten els animals de la comarca del Segrià. En molts pobles del Segrià hi ha Grups Locals animalistes que ajuden l'Ajuntament en aquest tema, i tenen un espai municipal on deixar els animals abandonats. Si

els poden adoptar ells ho fan, però ha de ser d'una manera responsable: vacunats, xipats, esterilitzats... La Protectora d'Artesa, actualment, és Grup Local i Protectora alhora perquè en general dona els gossos en adopció, però també en porta a Alcanó, tal com fan la resta de pobles del Segrià.

A la canera, el cost de manteniment dels animals és força elevat, pot arribar a superar els 300€, que han de pagar els pobles del Segrià. Quan arriba un animal se l'ha de desparasitar, alimentar, posar-li un xip i l'esterilitzar-lo.

També vam aprendre que per tal de ser responsable amb els nostres animals de companyia els hem d'educar, alimentar, jugar amb ells, cuidar-los, treure'ls a passejar amb corretja, vacunar, esterilitzar i posar-los un xip.

Les conseqüències derivades d'abandonar un animal són moltes, el poden atropellar, que tingui moltes cries, que pateixi un accident, set, gana, que tingui puces i paparres i que es baralli amb altres gossos entre moltes altres conseqüències negatives.

Si ens trobem un animal pel carrer el que hem de fer és trucar a l'Ajuntament, ja que legalment és el primer responsable, i no tocar-lo. A la xerrada també va venir la M José i ens va explicar que juntament amb l'Anna, la Vero, l'Emma... fan de voluntàries a la Protectora d'Artesa i es preocupen perquè els gossos tinguin una bona estada fins que troben un adoptant responsable. A més també tenen cura dels gats ferals(els que conviuen al carrer en colònies), els esterilitzen i els retornen a la colònia (mètode CER: Captura, Esterilització i Retorn a la colònia). Els gatons fins als dos mesos els porten a la protectora d'Artesa, els socialitzen i els donen en adopció responsable. La Ma José ens va oferir d'anar un dia a la protectora i que si volem els podrem passejar i cuidar-los.

TOCAR FONTS

Roger Gil Barberà

A vegades la vida et colpeja amb tanta força que t'enfonsa. Caus, caus i no pares de caure. Abatut i sense energia, descens en el que sembla una piscina infinita, esperant tocar fons per poder impulsar-te cap a la superfície. Però la caiguda no sembla tenir fi.

Quan penses que has arribat a la part més profunda del pou, una altra batzegada t'enfonsa més profundament. I és que en el soterrani del teu desànim sembla haver-hi sempre una planta més baixa.

Fa tant temps que descens que ja gairebé no hi queda res de llum al teu voltant. L'aigua de la bassa interminable és més fosca que la gola del llop i tu l'únic que vols és plorar, malgrat que ja no et queden llàgrimes.

I de què serviria plorar? – et preguntes mentre t'absorbeix l'obscuritat, esperant que se t'acabi l'oxigen per deixar de patir.

Fa setmanes que t'amagues dels altres per llagrimejar, perquè tot i que plorar t'alleuja el dolor, no vols que et vegin trist. En aquesta societat no està permesa la pena i per evitar el judici de la resta, reprimeixes l'emoció, el que fa que t'enfonsis més.

La falta d'aire et fa tancar els ulls i quan sembla que per fi podràs descansar en la tenebror més profunda, de cop i volta un raig de llum segador t'il·lumina i de la claror en surt un braç que t'agafa i t'estira cap a la superfície.

La mà que et subjecta és càlida, coneguda i amiga, però lluites per desempallegar-te'n, perquè ja t'havies fet a la idea del descans etern. Nogensmenys, els dits que et subjecten ho fan amb força i continuen remolcant-te.

A poc a poc vas obrint els ulls i malgrat que la claror és tan potent que et fa mal a la vista, comproves que no

només hi ha un puny que t'estira, sinó que són molts. De fet, cada vegada són més i et puguen amb força. Ara bé, avances a poc a poc i bona lletra, perquè les mans tiben amb energia, però també amb tendresa.

L'ascens provoca que la negror de la piscina es vagi dissolent, primer passa a un blau marí, després a un de més clar i abans d'arribar a la superfície, el líquid de la piscina ja és totalment transparent.

Quan finalment surts de la bassa i obres els ulls, negres, tristos i cansats, trenques a plorar.

I és que malgrat que les llàgrimes et tapen la vista, reconeixes la cara dels teus amics, que s'han arremangat les mànigues per treure't del pou.

Les gotes no paren de rodolar galta avall, però no és una plorera trista, sinó més aviat agredolça, ja que tot i que encara t'envaeix el dolor, no pots refrenar un sentiment d'alegria en comprovar quanta gent t'estima.

Amb les llàgrimes encara als ulls, claves un genoll a terra i agafes una de les mans que et vindrien els teus companys, que plantats davant teu, amb un somriure t'animen a començar de nou.

Tu ets el COMERÇ

ARA I SEMPRE TRIEM PRODUCTES I COMERÇOS LOCALS
COMPREM A ARTESA, FEM POBLE!

AVUI ÉS DIUMENGE, QUINA JOIA!

Parròquia d'Artesa de Lleida

El diumenge que significa «Dia del Senyor», l'hauríem d'esperar amb il·lusió, perquè és la festa de la joia, l'amistat i la llibertat. El seu sentit no queda esgotat pel fet d'haver anat a missa.

Ha de ser el dia de l'acció de gràcies. En primer lloc per la natura, ja que és el dia que, segons la Bíblia, Déu va començar a mostrar visiblement la seva bondat a favor nostre. Tot ho ha creat per a nosaltres. Es un bon dia perquè els pares ensenyin els fills a respectar, admirar i estimar la natura. També és el dia que ens recorda el gran triomf de Jesús: semblava que tot estava perdut, però va brillar sobre el sepulcre la llum de la resurrecció i la nostra història va canviar radicalment.

Ha de ser també el dia de la llibertat, en què recordem que Jesús ens ha alliberat de tot allò que ens esclavitzava. Avui ens hem de sentir més lliures que mai. Durant la setmana som esclaus de l'horari: avui no. Es el dia per descansar i per dedicar alguna estona a les afeccions preferides.

Però ha de ser, igualment, el dia de la fraternitat. El Senyor ens ha mostrat la seva estimació omplint-nos dels seus dons i això no ens pot deixar indiferents. El diumenge ha de ser el dia

per recordar, d'una manera especial, les persones malaltes, les que se senten soles o necessiten el nostre ajut. Sense oblidar la parella i els fills. Ha de ser el dia que ens sentim, més que mai, «família», comunitat de persones que s'estimen.

I, finalment, és el dia de l'eucaristia, de l'efusió de l'amor de Déu. És el dia per retrobar-nos amb Ell a través de la pregària i l'eucaristia. És el dia d'acció de gràcies per excel·lència. Per agrair al Senyor la vida, la natura, les persones que ens envolten, la salvació que ens ha portat... Tot.

Vivint-lo així, el diumenge serà de veritat el dia que ens ajudarà a recuperar la pau i l'equilibri i que tornarà a omplir de llum la nostra vida.

MALEÏDA GUERRA

M. Assumpció Cornadó Lladó

*Maleïda guerra,
alimentada per l'odi,
cobdícia i avarícia,
d'uns mal nascuts.
Fent més ric al que mes te
i mes pobre al que ja ho és,
i convertint a l'home,
en la pitjor de les bèsties.
Maleïda guerra,
amarga realitat,
estúpida i cruel idea
del més depravat*

*de tots els éssers de la Terra.
No a la maleïda guerra,
d'infants orfes i extraviats,
ulls de soledat,
i cossos dessagnats.
Maleïda guerra
que amb gest aïrat
i ganivets d'acer afilat,
seguen Vides i sembrats.
Guerra...
sal sobre la ferida de la Terra!!!*

UNA DE BANCS

Maria Lluïsa Berjes Queraltó

Avui us explicaré una història. Una persona d'aquest poble havia d'anar a pagar una quantitat a través d'una oficina bancària. Com que és més gran de setanta anys, no sabia com fer-ho mitjançant el caixer automàtic, perquè amb prou feines treu cada mes el que necessita de la pensió i prou. Es va dirigir a l'oficina amb la qual treballa i que a la porta posa: «Horari de dilluns a divendres de 8.15 a 14.30». Hi va anar i mira per on a dins veu un rètol que posa "Horari temporal singular, dimecres i divendres de 8,15 a 11 del matí". Era dilluns i no va poder fer-ho. El dimecres se n'hi va, i quan arriba troba que hi ha dues persones atenent la clientela, i dues més davant d'ella. Quan acaba un dels que estaven atenent, un dels treballadors s'aixeca i marxa, només queda una persona per atendre la gent. Després d'una hora de rellotge li fan l'ingrés que ell volia, mentrestant la persona treballadora de l'entitat ja ha tornat.

Direu i que ens explica ara aquesta dona, molt fàcil: que ja està bé! la manera com, totes les entitats bancàries s'estan portant amb el personal i sobretot amb la gent gran. A sobre que treballen amb els nostres diners, has d'anar a l'hora i dia que ells volen, has de demanar cita prèvia com si anessis al metge, cobren les comissions que volen, qualsevol tràmit has de fer-ho pel caixer i si no en saps prou, li dius al teu fill, al teu net o al veí i si no tens aquestes opcions, espera que t'ho faci l'empleat del banc, però a l'hora i dia que ells et manin i moltes gràcies per l'ajuda no sigui cas que s'enfadin.

El que més acaba d'empipar-me és que, de tant en tant, sentim notícies dient, el banc tal ha tingut enguany un benefici de... una barbaritat d'euros. Poseu més personal i no tanqueu tantes oficines, guanyareu menys, però els clients tindrem més bona salut perquè no estarem tan empipats. No ens queda més que el que estic fent, queixar-me. Potser no és el lloc més escaient, però és el que tinc a mà, com diríem amb l'idioma de l'imperi "Ejerzo mi derecho al pataleo" perquè no podem treure els diners dels bancs, com seria el que més mal els faria, ja que tota mena de pagaments s'han de fer a través d'ells. Guardar els diners a casa sota una rajola o dins d'un matalàs com feien les nostres àvies, no pot ser, perquè si t'entren a casa et deixen sense un duro, volia dir sense un euro, encara que els tinguis dins d'una caixa forta, perquè també els lladres saben com obrir-la.

Acabo només dient una frase que no sé qui var dir: "No sé qui té més delictes, qui roba un banc o qui el funda" Serà veritat?

FAUNA DEL TERME

Isidre Drudis Bellmunt

PERDIU ROJA (*Alectoris rufa*)

Té el bec i les potes roges, i les plomes dels flancs bellament acolorides amb blanc, negre i castany intens. Amida 34 cm. És una au principalment terrestre i sedentària. És un cap de caça molt apreciat. Fa una posta molt nombrosa i no són rares les de 18 a 20 ous.

Al secà d'Artesa de Lleida la trobarem als camps de cereals envoltats de vegetació mediterrània i al rec als conreus de cereals, alfals, panís i gira-sol.

Xavier AIXALÀ. Artesa de Lleida. Fauna. Peixos, amfibis, rèptils, ocells i mamífers. Col·lecció La Femosa, Pagès editors, Artesa de Lleida, 1995, pàg. 64.

ELS GRAJOS

Laura Farran Botargues

Passejant pel paratge *Les Roques del Valent*, s'observa una àmplia colònia de còrvids que colonitzen l'espai i troben aixopluc en una caseta d'ocells, situada a prop d'aquest paratge.

Aquests ocells són gralles o graules i les podem albirar detingudament, ja que en aquests mesos d'hivern el seu vol és més baix, tal i com diu la dita: "Cuando el grajo vuela bajo..."

Es diu de les gralles, que com tots els còrvids, solen ser aus oportunistes i molt adaptables i també, la veu popular els atribueix el costum d'acumular objectes metàl·lics i brillants.

Tot i aquesta introducció sobre la gralla i el seu hàbitat, en aquest article no parlarem dels aspectes zoològics d'aquest ocell, ni tampoc del fet que el seu crit estrident hagi influït en la denominació d'un instrument musical, com la gralla, sinó d'un grup social que es va anomenar com ella, *Els Grajos de Fernando*, i que segons alguns autors, i de manera fictícia, en compartia alguns trets, com l'oportunisme i l'acumulació.

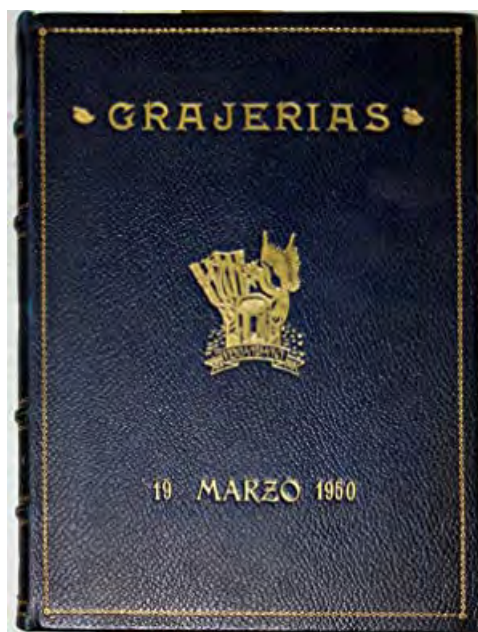
Els Grajos de Fernando, sorgirien a l'empara de l'etapa econòmica més crua del franquisme a Lleida, on es van fer fortunes aprofitant la política intervencionista del règim en les operacions econòmiques, imposant cupos en el mercat, fixant preus i racionant el consum.

La implantació de les cartilles de racionament en els productes de primera necessitat (pa, oli, llegums...), afavoriria l'especulació i l'aparició del mercat negre i l'estraperlo.

L'estraperlo es va veure afavorit pels rígids controls econòmics i les restriccions imposades pel règim franquista, així com també pràctiques arbitràries i autoritàries que portaven a l'abús i a la corrupció.

Aquest mercat negre es va generalitzar el 1940-41, atès que la majoria de la població, especialment a les ciutats, es veia obligada a adquirir aliments suplementaris (per damunt dels límits del racionament), senzillament amb la finalitat de mantenir-se amb vida.

La política de control econòmic del Règim sobre la producció d'aliments, va donar com a resultat una disminució de la mateixa, ja que els productors solien vendre la major quantitat possible fora del circuit oficial.

El perfil de l'estraperlista tenia dues vessants:

- Persones pobres, moltes vegades provinents del món rural, que saltaven d'un tren en marxa per tal de vendre a ciutat petites quantitats d'articles (un sac de blat, una garrafa d'oli...). S'arriscaven a sofrir càstigs molt durs, generalment amb pena de presó.

- Persones ben situades i ben relacionades amb les autoritats, alguns nous rics, que havien teixit una important xarxa clientelar i que mitjançant suborns o proveïment d'articles escassos, podien defugir el control econòmic del règim. La majoria de les vegades, el seu prestigi social i les relacions de complicitats amb les autoritats els facilitaven poder actuar de manera impune i en els comptats casos que no fou així, l'afer es resolvia amb el pagament d'una multa.

José Carrera Cejudo

En aquest segon perfil hi trobarem *Els Grajos de Fernando*.

El 14 de juny de 1945, seria nomenat governador civil de Lleida, *José Carrera Cejudo*, de perfil proper a la dreta conservadora espanyola, va crear un grup informal *Los Grajos*, que popularment seria conegut com *els Grajos de Fernando*.

Amb la constitució d'aquest grup, el governador civil pretenia frenar la influència la societat lleidatana del *Caliu Ilerdenc*, el cercle polític i social més potent a la ciutat.

Els Grajos eren un grup divers, integrat per vint-i-vuit membres, que gaudien de la confiança de *Carrera Cejudo*, i que havien estat captats pel seu secretari, *Laureano Alija*. La majoria es dedicaven als negocis, (industrials, comerciants, funcionaris, professionals liberals...), i les seves activitats econòmiques solien estar ubicades a la Rambla Ferran i d'aquí el seu nom.

Aquest grup començà a funcionar de manera informal el 1948. Solien emprar pseudònims en els seus contactes interns. S'envoltaven de certa parafernàlia, ja que en el lloc on es reunien (de vegades l'Hotel Palace dels Porxos Baixos), tenien les parets decorades amb les seves caricatures, publicades també en un llibre, anomenat *Grajerías* (19 de març de 1950). L'anagrama del grup eren unes gralles amb niu, situat dalt del campanar de la Seu Vella.

El que tenien en comú els membres d'aquest grup era que les seves activitats econòmiques es movien en l'àmbit de *l'estraperlo*, que els permetia aconseguir importants beneficis econòmics (repartiment de "cupos", distribució de primeres matèries, contractes comercials...), sota el paraigua i la protecció del governador civil, sempre a canvi de l'acceptació del repartiment dels grans beneficis que s'aconseguien al mercat negre.

Les seves actuacions no passaren desapercibudes i les tensions entre els diversos sectors locals del franquisme, els passaren factura.

Una petició d'informació de la "Secretaria General del Movimiento" sobre l'actuació d'aquest grup, comportà una denúncia contra coneguts estraperlistes i contrabandistes de Lleida, que formaven part dels *Grajos*, la qual implicà al mateix governador civil, *José Carrera Cejudo*. Tot i que la denúncia va arribar als tribunals, aquest va sortir dispensat i impune.

El 1951, *Carrera Cejudo*, que havia estat també president del "Lérida Balompié", va ser destituït com a Governador Civil de Lleida i nomenat " Director General de Montes".

Amb la desaparició de *Carrera Cejudo* de la vida política lleidatana, els *Grajos*, es van desfer, cap als volts del 1953 i els seus membres van reorientar les seves accions cap a aconseguir influències i llocs destacats en altres institucions.

Com hem llegit, els *Grajos* van treure profit de la corrupció del Règim per a enriquir-se i situar-se social i políticament en l'elit del sistema.

Res més lluny de l'au sorollosa amb la qual van compartir el nom, que si bé pot esdevenir una plaga en algunes contrades, són beneficioses pel seu consum d'insectes, cucs.... Són a més, molt gregàries, viuen en colònies i estableixen forts llaços de parella.

Aquestes aus fosques i sociables formen part del nostre patrimoni natural i com a tal cal tenir-ne cura i respecte, en canvi els *Grajos* formen part d'un patrimoni històric per oblidar.

Caricatura de José Carrera Cejudo

MERCATS, ENERGIA, INNOVACIÓ I PAC

TEMES CENTRALS DE LES JORNADES FELIP DOMÈNECH

Maria Carreras / La Terra

La setena edició de les jornades Memorial Felip Domènech, que organitza la Unió de Pagesos i que enguany es van celebrar a Alpicat (Segrià), van tenir com a novetat el format: cinc microponències d'àmbits diversos vinculats a l'actualitat que van despertar molt d'interès entre la seixantena d'assistents —la majoria professionals agraris— per la repercussió directa dels temes a l'empresa agrària.

La Consellera Meritxell Serret i amb el moderador Josep Cabré.

Mercats. Va obrir la sessió la consellera d'Acció Exterior, Meritxell Serret, i ressaltà la figura de Felip Domènech: "Tenia la visió de posar les persones al centre, i d'ell, en destaco la manera de treballar". La seva exposició es va centrar a explicar l'acció del Govern i les eines de què disposa la seva conselleria per "guanyar reputació i capacitat d'influència". Va destacar la resiliència del sector agroalimentari català i va apuntar tres eixos per millorar la internacionalització: "Exportacions, PAC, i relacions bilaterals a diferents nivells, que cal treballar per incidir en els mercats i la legislació". Va finalitzar fent referència al Departament d'Agricultura: "Tenim diferents línies de cooperació, però podem fer més".

Energia. "Mai tornarem a tenir els preus que teníem abans del 2019 per l'electricitat". Així va començar la intervenció el consultor energètic José Enrique Vázquez (vegeu l'Entrevista, pàg. 14). Per estalviar costos, doncs, va recomanar: "Primer, comprar al preu més barat possible i per això cal agrupar-se". En aquest punt va posar d'exemple el cas d'Afrucat, d'on és assessor, que fa més de deu anys que realitza compres agrupades i ha aconseguit un preu un 30 % més barat per l'energia. I va continuar: "El segon que cal fer és estalviar consum i apostar per l'eficiència; i el tercer: autoconsum. No es tracta de posar plaques a les nostres teulades, sinó de crear entre tots la nostra pròpia font energètica".

Intervenció de José Enrique Vázquez.

Innovació. Va agafar el relleu l'enginyer de Forestal Catalana SA, Miquel Segarra, parlà del cultiu del pi pinyer, com a opció de cultiu complementari. "No pot ser que el gruix de pinyó ens vingui de fora, ja que tenim les possibilitats que tenim aquí. És una alternativa productiva", va dir.

Seguidament, el professor de l'Escola Agrària d'Alfarràs, Ignasi Casanovas, acompanyat del gerent de Mes Probiotics SL, va introduir el tema de l'ús de microorganismes i probiòtics com a estratègia de fertilitat i de defensa dels cultius: "La naturalesa no funciona a cop de química, i fent un maneig correcte de la fertilitat, un productor pot estalviar molts diners".

Pac. Les VII jornades Memorial Felip Domènech van cloure amb la intervenció del tècnic d'Unió de Pagesos, Roger Clavaguera, sobre les novetats més rellevants de la PAC 2023-2028 [vegeu pàg. 22 i 23].

Per acabar, el conductor de l'acte i membre de la comissió organitzadora de les Jornades, l'afiliat Josep Cabré, valorà: "S'ha exposat molta informació que pot ajudar la pagesia a incorporar millores i que pot ser l'embrió d'un treball sindical proper".

Intervenció de Miquel Segarra

ARTESA DESPRÉS DEL COP D'ESTAT DEL 1936

Josefina París Mor

El poder Municipal

Després del cop militar, el 18 de juliol de 1936, contra el govern legítim de la República, la conselleria de Governació de la Generalitat de Catalunya el dia 22 de juliol decretà la destitució als ajuntaments catalans de tots els regidors que formaven part dels partits o sindicats de la dreta. Tots els edils pertanyents a aquestes formacions havien de ser cessats.

Els ajuntaments republicans van continuar en el càrrec tal com foren escollits democràticament en les últimes eleccions de la República, sense les forces de la dreta. Sabem que en aquesta època era alcalde d'Artesa, Manuel Argilés, però desconeixem la composició dels altres membres del consistori i de les sigles dels partits que representaven.

A l'arxiu Municipal d'Artesa tenim un gran buit documental dels anys 1936,1937,1938, els seus llibres d'Actes estan desapareguts i es fa molt difícil investigar i reconstruir aquesta època. Amb alguns documents rescatats d'altres arxius, cartes, notes disperses, estudis realitzats sobre l'època,... i alguns testimonis orals (cada vegada menys), ens ajuden a esbrinar el que va passar al poble en aquells primers mesos de revolta i guerra.

El Comitè Local Antifeixista

Paral·lelament a l'aplicació del decret de la Generalitat de 22 de juliol, a Artesa es va crear el Comitè Antifeixista Local per controlar principalment la gent de dretes o simpatitzants dels revoltats per tal d'evitar la repetició de brots subversius en contra del govern de la República.

A l'igual que el Consell Municipal, tampoc tenim dades documentals del dia en què es va crear el Comitè Local, però sí que hem pogut rescatar un document de l'Arxiu Històric Nacional en què hi ha la relació dels membres que formaven part del Comitè Antifeixista d'Artesa.

A l'igual que el Consell Municipal, tampoc tenim dades documentals del dia en què es va crear el Comitè Local, amb persones adscrites als sindicats CNT-UGT (1).

El Comitè Antifeixista d'Artesa, en els primers mesos de l'alçament nacional, va exercir el poder local del poble, de manera que l'autoritat de l'Ajuntament en va resultar molt minvada. L'ambient de descontrol i el buit de poder que es vivia a la zona republicana, en els primers dies del cop d'estat, va fer que els Comitès Antifeixistes a més de lluitar per la República també van defensar i lluitar per la revolució social. Estaven en contra del bàndol nacional, dels membres de les classes riques i del clergat.

El Comitè d'Artesa cursava ordres de detencions i empresonaments que enviaven a Lleida per ser executades, també efectuava registres per les cases per trobar fugitius, obligava la gent a fer aportacions en diners, requisava béns,... però malgrat tot l'ambient de revolta que es vivia al poble en aquells dies, no es va haver de lamentar cap assassinat. Cal tenir present que la transformació política i social que va viure la rereguarda va anar acompanyada de molta repressió contra la gent rica, de dretes i contra la religió.

El Comitè Local d'Artesa va establir la seua seu i centre d'operacions a cal Carreter.

Els Sindicats i Partits Polítics

El decret de sindicació obligatòria de 27 d'agost de 1936 va implicar que molts pagesos s'adherissin a les formacions sindicals antifeixistes representades en cadascun dels sindicats agrícoles locals. Els partits i sindicats existents llavors a Artesa eren: la CNT, l'UGT, ERC, Estat Català, Unió de Rabassaires. A Artesa els sindicats de la CNT-UGT anaven units, els primers eren anarcosindicalistes, els segons eren un partit nombrós d'esquerra que a l'igual que els cenetistes defensaven la revolució social i la col·lectivització de la propietat privada.

Els altres partits i sindicats integrants del Front Popular d'Esquerres d'Artesa eren: ERC, Estat Català i el Sindicat de Rabassaires, tots ells no volien ni revolució ni col·lectivisme i defensaven la propietat privada.

Els principis d'ERC eren el reconeixement de la identitat de Catalunya com a nació, la defensa dels drets individuals de les persones i la redistribució de la riquesa entre les diferents classes social.

Estat Català poc dies abans d'esclatar la guerra civil es va separar d'ERC i es va reorganitzar de manera independent. Era un partit nacionalista i independentista disconforme i crític amb la situació revolucionària del país.

El Sindicat de Rabassaires creat a Artesa als pocs dies d'haver començat la guerra, no solament integrava els rabassaires sinó també integrava els parcers i arrendataris, petits propietaris i jornalers agrícoles que defensaven l'explotació familiar, autònoma i hereditària. Eren pagesos de dretes i altres provenien del Front Popular, però tots ells estaven en contraposició amb la CNT-UGT, oposats a la revolució i al col·lectivisme que defensaven aquests dos sindicats.

Els Rabassaires seguien la línia política marcada per ERC i més tard es van fondre amb les altres entitats agràries catalanes per a formar la Federació de Sindicats Agrícoles, única de Catalunya.

La falta de consens entre les forces d'esquerra va dividir la població d'Artesa entre les dues tendències que defensaven els grups sindicals: revolució social i col·lectivisme per una part, o nacionalisme, drets humans i redistribució de la riquesa entre les classes socials, per l'altra.

Malestar, persecucions, detencions, empresonaments...

La pugna entre les diferents organitzacions polítiques i sindicals de l'antifeixisme a Artesa, cada vegada era més freqüent, totes volien situar-se en posicions dirigents a la rereguarda. Els enfrontaments, les desavinences, les desconfiances,... cada vegada eren més persistents i això els distanciava i els feia més irreconciliables.

Des del primer moment de la guerra, tal com he dit abans, el Comitè Local format majoritàriament per membres de la CNT-UGT era l'òrgan que dominava i exercia el poder al poble, indiscriminadament efectuava detencions, empresonaments i persecucions contra la gent de dretes i els desafectes a la revolució social. Moltes de les detencions eren per motius ideològics, polítics, religiosos i fins i tot passional.

El 20 de juliol van destruir i ocupar l'església parroquial d'Artesa per utilitzar-la com a magatzem de grans.

El Comitè Local va detenir i fer empresonar cinc persones de dretes del poble, entre elles hi figuraven els germans Francesc i Tomàs Puyol Reñé, falangistes i rics propie-

taris del poble, els quals foren jutjats i sentenciats a mort pel Tribunal Popular de Lleida.

Tot seguit a Artesa es va iniciar la col·lectivització agrària. Tots els béns i propietats de les persones més riques del poble o afectes al règim feixista, foren confiscades i col·lectivitzades.

Aquests fets van crear un ambient de por, inseguretat i terror al poble. La població vivia esfereïda, molts homes fugien i s'amagava per no ser detinguts.

Sabem que alguns joves d'Artesa vivien amagats a Lleida i quan per la ciutat va passar la columna de milicians del POUM que anava a lluitar al front d'Aragó, s'hi van allistar per fugir i salvar-se de la persecució del Comitè.

Els registres a les cases

Els registres a les cases sovintejaven, el Comitè Local, amb tota impunitat, anava per les cases del poble buscant gent amagada i s'emportaven roba, imatges sagrades,... exigien i obligaven a molts veïns a fer aportacions de diners, bestiar, aus de corral, ous,... El Comitè justificava aquestes accions dient que eren per ajudar les famílies dels milicians que lluitaven al front.

La vida al poble era insegura i fràgil. En un dels registres efectuats pel Comitè Local en una casa d'Artesa, situada al carrer de la Travessia del Cas-

tell, es produí un greu succés. La dona que vivia a la casa va ser ferida pel tret d'una arma de foc.

Es conta que quan els membres del Comitè revolucionari van anar a registrar a cal Trist per detenir el seu amo, Isidro Torreguitart, la mare que estava dins la casa va sortir a la finestra cridant desesperada i demanant auxili,... de sobte un tret disparat des de la cantonada del carrer Nou va ferir greument la dona que als pocs dies va morir com a conseqüència de les ferides ocasionades per l'arma de foc.

Aquest fet va commocionar el poble, però mai es va poder esbrinar, ni mai es va identificar l'autor del tret, tot va quedar ocult i en secret.

La mare de cal Trist va ser l'única víctima dels aldarulls ocorreguts a Artesa en els primers dies després de l'alçament nacional, però el nombre de morts hagués pogut estar major si la gent que se sentia espiada i en perill no s'hagués amagat i fugit del poble.

La Generalitat no controlava els Comitès Locals perquè aquests eren autònoms i alhora, els Comitès no controlaven els incontrolats que formaven part d'ells mateixos.

Arribats al mes d'octubre de 1936 i veient l'espiral de violència que es vivia a la zona republicana, el Govern català va decretar l'abolició dels Comitès Locals Antifeixistes i també la reorganització dels Consells Municipals.

A partir d'aquell moment els Ajuntaments havien d'estar formats per representants de tots els partits i sindicats del Front d'Esquerres de Catalunya en la mateixa proporció que intervenien en el govern de la Generalitat. Amb aquesta mesura es volia retornar als Ajuntaments el poder que havien perdut i aconseguir així una certa estabilitat a les zones republicanes de la rereguarda.

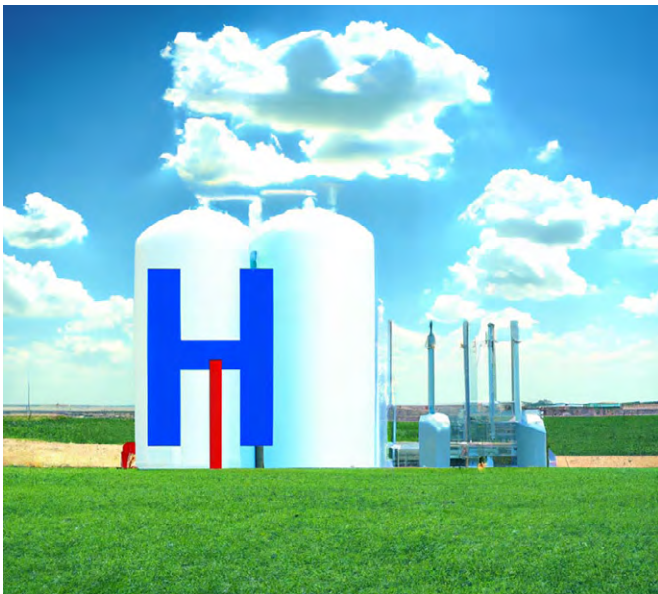
NOTA

1. <http://pares.mcu.es/ParesBusquedas20/catalogo/show/4249050>

UNA ALTRA FONT D'ENERGIA A DEBAT: L'HIDROGEN VERD

Eulàlia Solà Miró

Podríem estar parlant llargament de les diferents fonts d'energia renovable que actualment ens assalten des dels mitjans, algunes les veiem com a possibles en un futur immediat tot i que tenen les seves contradiccions i inconvenients dels quals ja s'ha debatut bastant en articles de premsa i mitjans audiovisuals.: solar, eòlica, geotèrmia, biomassa i biogàs, d'aquestes darreres, la de biomassa i biogàs n'hem parlat a la darrera revista de la Femosa. Altres són gairebé possibles, però estan plenes de contradiccions que convé considerar: hidrogen i hidrogen verd...Altres són hipòtesis més que fets i que encara trigaran molts anys a fer-se realitat com l'energia nuclear de fusió que segons sembla no genera cap residu ni engendra cap perill. Sigui com sigui l'energia la necessitem ara mateix, és a dir que hem de posar fil a l'agulla si no volem fer més tard del compte.

Avui parlarem de l'hidrogen i de l'hidrogen verd perquè sembla ser que està seduïnt empreses i consumidors. Les empreses s'apunten a un bombardeig si veuen que hi ha possibilitats de negoci (llegeixi's diner ràpid i subvencions). Els consumidors el que volem és que l'energia sigui realment verda, no contami i sigui econòmica, i no cal dir, que el nom és seductor, hidrogen verd parla per si sol. Però és igual l'hidrogen que l'hidrogen verd?

La producció d'hidrogen es realitza mitjançant la hidròlisi de l'aigua. Un corrent continu separa l'aigua en els seus dos elements, hidrogen i

oxigen. El problema és que per aconseguir aquest procés es necessita una important font d'energia que pot ser d'origen renovable o bé fòssil i nuclear, en aquest cas l'hidrogen serà del tipus gris o blau segons la quantitat de CO₂ i de residus que s'alliberin en la producció de l'electricitat necessària per produir la hidròlisi de l'aigua. Entenem, per tant que l'hidrogen verd és aquell que en la seva producció no generarà cap residu. Si més no, aquesta font d'energia té pros i contres que hem de conèixer abans de decidir si ens convé o no.

Repassem alguns dels punts positius de l'hidrogen verd més importants:

- 100% sostenible: l' hidrogen verd no emet gasos contaminants ni durant la combustió ni durant la producció.
- Emmagatzemable: És fàcil d'emmagatzemar, cosa que permet utilitzar-lo posteriorment per a altres fins i en moments diferents dels immediatament posteriors a la seva producció.
- Versàtil: pot transformar-se en electricitat o gas de síntesi i utilitzar-se per a fins domèstics, comercials, industrials o de mobilitat.
- Transportable: pot barrejar-se amb el gas natural en proporcions de fins al 20 % i viatjar per les mateixes canonades i infraestructures del gas. Per augmentar aquest percentatge caldria canviar diferents elements de les xarxes de gas existents per fer-les compatibles.

No obstant això, l'hidrogen verd també té aspectes negatius:

- Alt cost: l'energia procedent de fonts renovables, clau per generar hidrogen verd mitjançant electròlisi, és més cara de generar, cosa que alhora encareix l'obtenció de l'hidrogen.
- Alt consum d'energia: la producció d'hidrogen en general i d'hidrogen verd en particular requereix més energia que altres combustibles.

- Qüestions de seguretat: l'hidrogen és un element molt volàtil i inflamable, per la qual cosa es requereixen àmplies mesures de seguretat per evitar fugites i explosions.
- Com que la font d'energia s'obté de parcs eòlics i solars, contribueix a recolzar els inconvenients que aquestes fonts representen: ocupació de terres de conreu, per tant afecta la sobirania alimentària i també el deteriorament del paisatge, un valor a l'alça que no convé menystenir.

Com a conclusió el que té de positiu per damunt de l'eòlica i solar és que a diferència d'aquestes, es pot emmagatzemar per tant és un bon recurs en moments d'excedent de producció, és versàtil ja que es pot transformar en gas i es pot transportar...però l'alt cost en la seva producció pel que fa al consum d'energia que es necessita per produir-lo, la manca de seguretat, ja que és inflamable...i sobretot que no deixa de sumar les

contradiccions dels camps solars i eòlics fan que no sigui l'energia que avui per avui ens tregui de l'atzucac en què estem posats, tot i que el darrer descobriment dels xinesos sembla que contraresta part dels inconvenients, com per exemple l'ús de l'aigua de mar en comptes d'aigua dolça, un detall significatiu si tenim en compte que l'aigua dolça és escassa, però encara està en fase experimental. Us deixo la informació al final, de les fonts consultades.

Cal continuar cercant l'energètica més rendible, sostenible i respectuosa amb la terra i les persones. Continuem!

Fons:

-Sostenible. Diputació de Barcelona. L'hidrogen, l'energia del S. XXI. Joan Esteller (24-01-2004)

-NUUE. Agenda 2030. Hábitat Rural 2030. Diferencias entre hidrógeno gris, verde y azul (23-10-2022)

-Sostenible o Sustentable. Què és l'hidrogen verd: energia d'hidrogen. (actualitzat el 26-10-2022)

-World Energy Trade. Ventajas y desventajas del hidrógeno verde. (24-12-2021)

-Computer. China podría haber dado con la clave para producir hidrógeno verde, sostenible y muy barato. Carolina González Valenzuela (15-12-2022)

UN RACONET D'ARTESA

Àngels Florensa

LES VALLS GEORGIANES: PAISATGE I HISTÒRIA

Joan Ramon París Oró

Repassant el periòdic m'adono que diversos dels països que he visitat al llarg dels anys (el Pakistan, Colòmbia, etc.) són considerats entre els més perillosos del món. El que em crida l'atenció és que sigui Geòrgia qui encapçala la macabra llista. Evidentment tant els conflictes ètnics com religiosos, fan desaconsellable entrar en un país que fa temps que vaig visitar. És una pena el no poder visitar les antigues esglésies georgianes que inunden aquelles solitàries terres. Però per sort per al viatger, existeix la possibilitat de visitar les esglésies i catedrals que actualment formen part del territori turc. Això va ser possible gràcies al pacte que van establir Atatürk i Stalin per a delimitar les fronteres d'aquella vasta regió. D'aquesta manera, ciutats com Kars d'inequívoca tradició russa, jaciments arqueològics com els d'Ani, o nombroses ciutats o llogarets que originàriament eren hereves del llegat cultural georgià van passar de cop a pertànyer a un país d'arrelada tradició islàmica.

D'aquesta manera, i a través d'un ampli territori, es poden recórrer enclavaments que s'endinsen en un ric passat medieval i admirar meravelloses construccions del romànic georgià. Però per a aquest viatge, el punt de partida es troba lluny d'Istanbul, es tracta de Trabzun (l'antiga Trebisonda grega) enclavada en el nord-est de la Mar Negra.

Trabzun, és una ciutat moderna, assentada en un ampli turó que dona a la mar i a la seva extensa zona portuària. És un lloc agradable per a passejar, amb dinàmics basars i un fantàstic *hammam* (bany turc) que conserva en el seu interior uns vells capitells que evocuen civilitzacions anteriors a l'època romana.

Trabzun, és mundialment coneguda perquè en els seus voltants està enclavat el fantàstic monestir de Sumela, conegut pels seus bells frescos pintats per monjos bizantins. Penjats a la roca, els edificis donen a un rierol que s'obre pas a través de les escarpades muntanyes. Però Sumela, és més que tot això, els seus constructors sabien perfectament on establir un emplaçament en el qual l'espiritualitat es manifestava a flor de pell. Els frescos pintats en les parets de les roques, en els quals predomina el blau cel al·ludeixen a imatges de sants, a la verge o a l'esperit sant manifestant-se en tota la seva esplendor. És una llàstima que els retaules inferiors estiguin tan deteriorats, amb ratlladures o desaparició de rostres. I és que la intolerància de la religió islàmica, la qual no admet figures humanes en l'art van provocar-ne

la seva destrucció sistemàtica. Sort que es conserven els frescos pintats al llarg d'una volta, antiga gruta natural, que ha permès conservar-ho en la seva total integritat.

Monestir de Sumela

Una deliciosa senda descendeix en direcció al rierol, on es troben un grup de restaurants enclavats a la seva riba. Resulta relaxant respirar per uns instants aires purs, mentre sents el soroll de les aigües cristal·lines que es debaten per a furgar i manifestar-se en el silenci.

L'autocar amb destí a les valls, surt puntualment a les 7.30 hores des de l'esgavellada parada d'autocars de la ciutat. El trajecte resulta bastant entretingut, ja que parem a tots els pobles de la costa des de la ciutat fins al límit de la frontera georgiana. Resulta curiós que més que un trajecte, sembla una excursió campestre en la qual els passatgers indiquen al conductor quan cal parar per a comprar pa o comprar alguna llaminadura. Hopa, és el darrer poble de Turquia a la Mar Negra i es troba a escassos quilòmetres de la frontera. Però més que un poble, sembla un *puti club* gegant, en el qual bars com: felicitat, simpatia, o alegria es converteixen en simple reclam per als milers de transportistes que creuen el poble.

És una pena, ja que el lloc, enclavat al fons de la badia, no està gens malament, però tot fa olor de fronterer, confabulació o negoci que es manté al marge de la legalitat. A pocs quilòmetres, enclavada a l'interior de les muntanyes, s'alça Arbin que exerceix de capital de la regió. La ciutat està situada en els vessants d'unes impressionants muntanyes i manté la mateixa imatge fronterera que, en altre temps, fou la detestable Hopa.

No ha estat molt bona idea quedar-se a Artbin, ja que no té gens d'interès. És un lloc de pas on enfront de la mesquita s'arremolinen locals d'alternació, en el qual l'única cosa salvable són les impressionants

vistes que s'albiren des de la finestra de l'habitació de l'hotel. La visita pels voltants és com menys decebedora, monestirs que són pura ruïna, esglésies petites amb no gaire encant que no justifiquen l'excursió. L'única opció que em queda és asseure'm en un dels tamborets, sota les grans parres que protegeixen del sol, i observar com la gent de tota la vida comparteixen les seves impressions domèstiques.

Yusufeli, el bell poble situat a la ruta dels monestirs, ha aconseguit captivar-me quan s'ha mostrat per primera vegada davant la meua vista. Aquest poble és famós per ser capdavanter en el descens d'aigües braves, però el que a mi m'emociona és el bell paratge en el qual s'assenta.

L'hotel Barhal, és tota una institució de l'indret. Es tracta d'un lloc econòmic on des d'una finestra de l'habitació és possible contemplar un petit pont pels vianants com els d'abans. La plaça central està guarnida de bells jardins i plena de gom a gom de terrasses que conviden al relaxament i a la contemplació. El poble conserva el toc "tradicional" encara que està perfectament adaptat a la vida moderna. Les nombroses botigues de roba, els cafès, la central de telèfons, els bancs més representatius, els diversos restaurants; s'amunteguen un darrere l'altre al llarg del carrer principal. En aquests últims, el menjar que serveixen és excel·lent: menjar mediterrani molt semblant a l'espanyol, sa i nutritiu. En els plats turcs abunden les verdures, especialment les tomates. Intento passar de la carn i les espècies, però per a postres gaudeixo amb els deliciosos iogurts dels quals van ser inventors.

Miro el rellotge, són les vuit de la nit, molt tard per a aquestes latituds, així que m'encamino al cafè on els pagesos de tota la vida s'amunteguen en les taules per a jugar les seves partides de tutí o bé discutir sobre el contingut dels últims programes de televisió. En una gran balconada enfront del riu, em limito a complaure la innata curiositat d'aquella gent que es mostra ansiosa pel coneixement d'altres vides, altres llocs, diferents mons...

La catedral de Visagrad, respira tota la grandesa de les grans construccions d'abans. Més que una catedral la seva imatge és la d'una gegantesca basílica erigida enmig del no-res. Encara que està situada en un petit promontori que domina una petita vall nevada, no s'entén com en aquell recòndit lloc es pugui construir un monument gegantí, capaç d'albergar en el seu si centenars de persones. Sí que resulta menys significatiu, la intenció d'un excés tan gran i això és causat per la insignificança de l'ésser humà en creuar un espai sagrat que és la morada de Déu. I encara que en aquests moments l'edifici es troba en ruïnes,

abandonat a la seva sort, encara és possible imaginar el que va ser a l'època de màxima esplendor.

És una pena que la intolerància religiosa condemnés aquest portent arquitectònic a ser abandonat. Com els musulmans no combregaven excessivament amb la conservació dels símbols cristians, la catedral va ser convertida en mesquita fins fa poc temps. Ara queda com un edifici fantasmagòric en el qual destaca la robustesa de les seves formes. A l'interior, les parets s'alcen altives fins a assolir el que va ser una gran cúpula, que a l'actualitat està presidit per un enorme buit on nien els ocells nocturns.

Al lateral es conserva una esplèndida capella on destaquen un bell baptisteri i els bells capitells esculpits amb figures alades. Les vetustes pedres han resistit el pas del temps i són ara un mer testimoni d'una fe estranya del poble confrontant. La meua visita, saltant per les pedres, observant trossos de pedra amb figures desdibuixades, creuant per buits impossibles on abans hi havia sòlids murs o esveltes portes, atalaiant els aguerrits lleons enclavats en els murs, es transforma en una experiència única.

En el bar, enclavat a les cases del poblet que envolten el lloc, la gent viu la seva vida, completament aliena al passat, allunyats d'aquells temps heroics on uns pioners van posar els seus estendards en solitàries muntanyes. Tot allò, pertany al passat, són vestigis d'una altra època que ignoren i als quals no cal prestar excessiva atenció.

L'església de Santa María d'Ishan està situada a la part alta de la muntanya, a mig camí entre Yusufeli i Erzurum (important ciutat i capital, nus de comunicacions de l'interior). L'enclavament domina les àmplies valls que s'estenen a través dels pics nevats i controla la carretera com a principal via de comunicació de la zona. Per a arribar a l'Església he hagut de pujar diversos quilòmetres per un camí polsós situat en un paisatge àrid, pedregós i traïdorenc.

Sense tenir el gegantisme de Visegrad, l'edifici llueix una espectacular façana en la qual es conserven les fornícules on en temps remots degueren situar-se les imatges. En aquests moments s'utilitza encara com a mesquita del poble, on hi ha un vergonyós mur de pedra, l'única funció del qual és de partir l'edifici en dos. A l'exterior, uns nens de l'escola local juguen, aliens al que tenen al seu voltant, per a ells aquells vells murs són només el marc en el qual es desenvolupen els jocs infantils.

No obstant això, encara és possible contemplar la gran cúpula en la qual ressalten els frescos de tonalitats blavoses que l'envolten. Se suposa que volien

Església de Santa Maria d'Ishan

presideixen la règia estança de la qual, sens dubte, és la "zona noble" en la qual la reialesa feia acte de presència.

En el fons de l'església hi ha un claustre romànic georgià, en la qual els seus capitells estan gravats amb escenes de cacera o processionals, exposen les característiques d'una època passada d'antiga esplendor. Per una de les esquerdes de les parets puc veure la figura d'una nena concentrada en jocs de pilota, es tracta del tret inescrutable del futur en el nostre petit món.

El poble de Barhal es troba situat en les altes muntanyes, es tracta d'un encantador lloc que pateix les inclemències d'un temps hivernal la major part de l'any. El lloc, tan sols un llogaret, es troba bastant disseminat, amb la qual cosa la visita a l'església georgiana es converteix en tot un repte davant els continus mantells de neu que cobreix el petit i escarpat camí. No obstant això, l'esforç val la pena, essent un veritable plaer contemplar els escuts antics, gravats en règies parets des de temps immemorials. Les creus marcades en la tova vermellosa fan impressió de solemnitat i aconseguen enaltir la senzillesa del temple. L'entrada principal, ara tapiada, dona accés a una gran esplanada des d'on és possible observar tot el poble, és també el lloc adequat per a revitalitzar-se davant l'escassa llum solar que rep aquella zona encaixada en el fons recòndit dels llunyans turons.

En el seu interior, accessible per una amagada porta lateral, es troba una gran sala reconvertida en "mesquita de poble". No queda a penes res del que va poder ser la seva antiga esplendor, només els amplis finestrals, emmarcats en robustes columnes, rivetats amb la vermella i difusa creu, el símbol d'una religió, d'una cultura perduda, extraviada en el més remot dels temps. Un matalàs usat recolzat en les vetustes parets, catifes corcades pel pas del temps, tèrmits a les bigues que sustenten la plataforma elevada exclusiva per a les dones, donen idea de l'estat d'abandó del lloc.

La pujada a dalt del turó, és espectacular, ja que en el seu cim es pot contemplar multitud de muntanyes nevades, àmplies serralades, intricats congostos. En-

tre una àmplia esplanada, parcialment coberta per la mala herba, s'erigeixen les restes d'una antiga ermita, les desgastades pedres de la qual evoquen a devoció, a processó, a la poderosa fe comunitària. Aquest va ser sens dubte un poderós lloc de reunió en temps antics, en el qual queda com a testimoni el bucòlic paisatge l'única funció del qual és expressada per la sublim elevació de l'esperit.

El *dolmuş* serpenteja per les muntanyes a primeres hores del matí, intentant bregar amb l'espantosa boira que inunda el lloc. Em sento atordit i és que un grup turc m'ha donat la nit, amb les seves veus estridents fins a altes hores de la matinada. Són 25 km fins a arribar a Yusufeli o el que és el mateix rodar per difícils camins, recurrents remots llogarets durant dues interminables hores. Ara que soc al poble necessito recobrar l'alè per a emprendre la que es pot considerar l'excursió insígnia de la zona, es tracta de la visita de Dorkelise (tres esglésies) a uns 14 km del poble. Aquestes s'alcen majestuoses a la part alta d'una lloma, dominant un paisatge en el qual a penes hi ha rastres de petjades humanes. És, per tant, un enclavament en el qual domina "el silenci" en un concert de "res" de tant en tant alterat pels trinats dels ocells o el bel d'ovelles que s'expandeixen per aquelles altes parets. De les tres esglésies, tan sols una d'elles conserva la seva integritat; no obstant això en les altres dues és possible visitar un conjunt de patis en ruïnes on emergeixen restes de claustres, antics finestrals, velles i deteriorades criptes, etc. Una gran pedra situada en l'alt de la volta permet pujar a la zona on se situa el cor, encara que per això calgui realitzar un esforç sobrehumà, que resulta impossible. Davant tan gran dificultat, deixo que aquella zona romangui en l'àmbit del desconegut, i em conformo a explorar la immensa sala. On se situa la sagristia encara és possible contemplar restes de frescos amb imatges d'apòstols i si mirem cap a dalt encara és possible observar com les atrotinades parts d'un pantocràtor semblen irradiar una estranya "llum divina".

Més lluny, a l'entrada d'una vella capella una imponent cripta sembla revelar tota la seva magnificència davant l'agosarat viatger. He donat la volta completa i tan sols queda per contemplar el petit hort situat enfront de l'entrada principal. Sens dubte el cuidador d'aquell complex es mostra més preocupat per la collita, que per conservar un excel·lent patrimoni que malgrat que la seva extremada deixadesa conserva els seus aires de grandesa.

Retorno tot superant el petit rierol que giravolta per les muntanyes, fins a arribar al poblet situat en la minsa carretera que dona a Erzurum. Després de caminar vuit quilòmetres la fam comença a acuitar i en un moment em trobo instal·lat sota l'ombra d'unes

parres des d'on escolto el so del pròxim rierol. És una vista deliciosa, i davant el sorprenent concert de ros-sinyols degusto amb ganes uns aliments que fan gust de veritable glòria.

Retorno entre esglésies que s'alcen solemnes, com grandiosos merlets enclavats en punxeguts pics. De sobte un capvespre vermellós s'estén irresoluble per la vall, i la sumeix en una indestructible quietud.

POSAR NOM ALS RESSENTIMENTS

Anna-Bel Carbonell Rios

Educadora social

El ressentiment, altrament dit rancúnia, és la sensació persistent en una persona després de patir una acció que considera ofensiva. Aquesta sensació perdura en el temps i reapareix cada cop que retorna el record de dita acció impossibilitant qualsevol mena de relació amb l'ofensor.

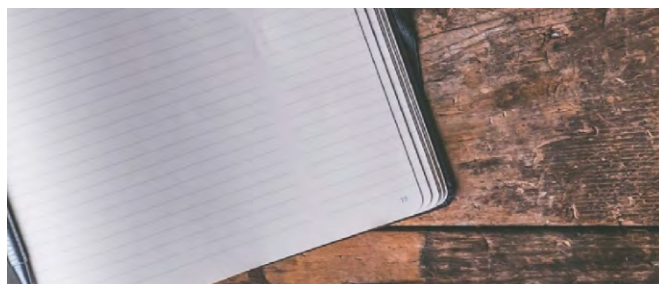
Així, doncs, es genera una permanent hostilitat i un sentiment profundament negatiu, que sols es pot esborrar a través del perdó. No obstant això, no tothom vol o pot perdonar, i menys sense haver fet un procés previ d'elaboració del relat del que ha passat, tot i que els motius siguin inadmissibles.

Les causes del ressentiment les trobem en la no acceptació del que va succeir sense buscar més perquè dels necessaris; en la immaduresa personal que se'ns desvetlla en sentir-nos perdedors i/o atacats i enganyats per aquell qui creïem company i amic; en una baixa autoestima generada per la inseguretat que aflora en saber-nos menyspreats; en la incapacitat de desemmascarar la disfressa del fals poder interior que impedeix curar les ferides obertes...

El passat no es pot canviar, no podem tornar enrere, la vida -per bé o per mal- sempre avança, en el temps de fer o pensar alguna cosa que ja ha passat... cal perdonar.

Qui més qui menys hem patit al llarg de la vida situacions en les quals ens hem sentit víctimes de la injustícia, sigui com a conseqüència d'actes de persones, d'institucions... I la nostra primera reacció ha estat de ràbia i ganes d'enfrontament, de desfer la situació a través de la lluita, o de tornar allò que ens havien fet. I aquí sorgeix el nostre ressentiment, d'una manera totalment natural. Però aquest sentiment tan 'natural' té una certa tendència a quedar-se com a company de viatge si no fem res, i aquesta companyia ens portarà problemes, maldecaps i, fins i tot, ens pot fer patir trastorns molt seriosos.

I per què deixem que ens acompanyi? Principalment ens costa acceptar el que va succeir, i aquí entren en consideració la nostra opinió (basada en valors,

principis...) enfrontada a la crua simplicitat dels fets. Tenim una certa tendència a vestir els fets amb les nostres opinions, generant una percepció de la realitat absolutament esbiaixada. I per a nosaltres pren una volada de veritat absoluta (en certa manera per compensar una autoestima baixa), l'anem reforçant cada cop més i seguim intentant revertir una situació que, pel sol fet de ser passada en el temps, és absolutament irreversible.

La nostra resposta correcta a la situació de frustració passaria per una plena acceptació dels fets, ser conscients que podem superar qualsevol cosa que ens succeeixi (amb ajuda o sense) i, per tant, exercitar de manera conscient i autèntica l'acció del perdó, que ha d'anar molt més enllà d'una fórmula gastada per l'ús reiterat de la fórmula verbal, tants cops buida de significat.

Després d'aquesta reflexió, em venen al cap situacions i circumstàncies en les quals l'aplicació del perdó a priori sembla impossible en tant que les ferides són molt profundes i l'acte de restaurar una situació que fa que ens sentim agredits físicament o psíquicament requereix un conjunt de passos no sempre fàcils. Silenci per escoltar el nostre malmès interior, per asserenarnos i trobar de nou l'equilibri perdut. Posar nom als nostres sentiments, a cada emoció, a cada dolor, per no continuar malvivint enfadats amb el món i amb nosaltres mateixos. Sanar les ferides, el patiment i créixer. Perdonar, partint del fet que no vol dir oblidar, és reconciliar-se amb cada situació, amb la pròpia història personal, és asserenar sentiments, tornar a confiar en l'ésser humà.

Àmbit Maria Corral - 17 de gener de 2023

EL PES DE LA HISTÒRIA

Josep M. Forcada Casanovas
President de l'Àmbit Maria Corral

Els educadors parlen d'un fenomen força curiós i alhora dramàtic: els nens, normalment, no esclaten en rivalitats, ni formen bàndols, ni tenen l'afany de dominar els seus companys fins que no veuen aquestes coses al seu entorn, en els pares, en els germans grans, en la societat, és a dir, els infants volen ser feliços, no patir, estar alimentats, acariciar i ser acariciats, que no els peguin i tampoc pegar. L'agressivitat creix encara més quan comencen a saber història, i sobretot, la història de les lluites, les guerres, les dominacions. No es tracta pas de pensar a l'estil que oferiria el filòsof Rousseau sobre el nen, que en unes idíl·liques estructures es va fent gran i cada vegada més perfecte; però sí que caldria revisar si la informació dels esdeveniments històrics que subministrem a les generacions més joves val la pena tal com ho estem fent i a l'edat que els hi expliquem. Sovint ho fem amb intencionada passió, sigui accentuant un bàndol determinat, infravalorant uns o altres o donant valor a unes determinades guerres, a les morts violentes o fent exagerats elogis dels vencedors.

Els infants fàcilment queden bocabadats en recordar els vencedors, els qui van guanyar els més dèbils. En una mentalitat primitiva, sempre s'associa el guanyador amb el bo. Per tant, el nen treu com a conclusió que, allò que de veritat val la pena és ser vencedor, i com més victòries, dominis, terres i més gent s'aconsegueixi, més mèrit social tindrà. Així, el verí de la història anihila la possibilitat de valorar els més febles i les seves cultures, moltes de les quals, desgraciadament, s'han anul·lat en la barbàrie, i sobretot, s'impedeix reconèixer tantes persones que han estat destrossades pels capricis dels poderosos.

Quantes rancúnies sobre fets històrics romanen en la memòria subconscient de les persones! Molts països que no poden perdonar l'ocupació d'uns conqueridors de fa cent anys! Terres que s'han rifat fredament per l'atzar de les herències! Patrimonis culturals venuts per convenis no desitjats pels pobles! I a més de tot això, hi ha uns quants desapareguts, uns soldats desconeguts que donen glòria a unes llàgrimes que no paren de brollar i que fa que les ferides quedin encara més obertes, malgrat el pas dels anys.

Potser aquesta acció subliminal es manté en moltes persones perquè no saben situar-se en la història

sense sentir-se'n esclaves, culpables o hereves d'uns desastres que ni tan sols han causat, o bé perquè, per altra banda, se senten protagonistes d'unes glorioses victòries produïdes molt abans que elles nasquessin. És una mala manera de viure el present si hom no mira el passat històric amb una certa tendresa, pietat o misericòrdia, amb comprensió i perdó.

Malament si hom no sap recordar la història pels qui avui som vius perquè veiem que existim gràcies a la història passada, tal com va ser, «ja que si hagués estat diferent, cap dels presents no hauria nascut», tal com diu el pensador Alfred Rubio en el seu llibre *Realisme Existencial*. No es tracta d'oblidar la història per submergir-se en hipòcrites catarsis, sinó que cal reconèixer-la tal com va ser per no ofegar-se en ressentiments i odís. És bo saber reconèixer allò de negatiu o dolorós que va succeir i fer-ho amb capacitat de perdonar.

Si hom no perdona la història vol dir que està temeràriament massa segur del seu passat. Val la pena ser una mica més compassius i sincers, perquè és possible que hi hagi una història propera i personal que podria fer sortir els colors a la cara, pensant en alguns avantpassats directes amb els mateixos cognoms que nosaltres, que potser no eren gaire exemplars o eren indesitjables.

És un repte rellegir la història, també la personal, amb la humilitat de saber que va «ser així» exactament, sense fer veure que un no se'n vol assabentar; però el teu passat, tant social com personal, t'ha fet ser qui ets, on ets i com ets en el teu món present. No és fàcil, però sense gratitud al passat –bo, dolent, agradable, desagradable, joiós, etc.–, tu no existiries avui.

Val la pena perdonar el passat!

Àmbit Maria Corral - 2 de febrer de 2023

LA IRRUPCIÓ DEL PÀDEL AL NOSTRE POBLE

Pàdel Artesa de Lleida

Com a veïns i veïnes del poble, heu pogut anar observant que aquests últims anys un nou esport ha aparegut amb força a Artesa de Lleida: el pàdel. Des de l'any 2018, amb la instal·lació d'una pista de pàdel al costat del pavelló municipal, la pràctica d'aquest esport ha crescut de manera notòria entre els artesencs i artesenesques.

Algunes persones del poble hi juguen de manera habitual, altres s'han apropiat en algun moment a provar-ho i els restants de ben segur que algun dia, passejant pel passeig del Cementiri, han pogut observar des del carrer com la gent hi juga.

HISTÒRIA DEL PÀDEL FINS A L'ACTUALITAT

Posant-nos una mica en el context històric, la pràctica del pàdel al nostre país és un fet ben recent. Tot i que hi ha diverses versions d'on apareix per primer cop el que podria ser considerat com a un pàdel rudimentari, tothom es posa d'acord a afirmar que els orígens del pàdel van ser als anys 60 del segle passat a Mèxic.

Malgrat això, si realment es vol parlar del pàdel com el coneixem actualment, el fet important va ser l'any 1974, quan uns empresaris andalusos de l'aristocràcia espanyola de l'època es van "enamorar" d'aquest esport en un viatge a terres mexicanes i el van adaptar al seu retorn a la Costa del Sol, tot aplicant millores tant a la pista com a les regles de joc.

D'aquesta manera, la ciutat de Marbella és la que es pot considerar com la pionera del pàdel a Espanya i, en conseqüència, els primers practicants d'aquest esport van ser la gent de classe alta que freqüenta aquesta zona.

Plantada la llavor, era qüestió de temps que un esport com aquest es popularitzés. Ràpidament va fer fortuna a l'Argentina, primer, i a més països llatinoamericans després, essent la dècada dels 80 la de l'expansió més forta en aquesta zona del món (a part d'Espanya).

Des d'aquest moment fins als nostres dies l'esport només ha fet que evolucionar, de manera que permet cada vegada més l'accés a tot tipus de classes socials a la seva pràctica. Concretament, els últims anys (i encara amb més força des de la pandèmia) el pàdel ha trencat barreres a nivell mundial i, avui en dia, és considerat l'esport amb més capacitat de creixement i evolució en els propers anys. Estem de ple a l'època de globalització del pàdel.

Per posar un exemple clar d'aquesta tendència global, els jugadors i jugadores de pàdel professional cada cop són més reconeguts arreu i no és gens estrany que a la gent li comencen a sonar els noms de les grans estrelles d'aquest esport com Fernando Belasteguín, Gemma Triay, Juan Lebrón o la catalana Ari Sánchez.

LA SEVA PRÀCTICA

Centrant-nos en el perquè d'aquest creixement i quin és el motiu pel qual es considera el pàdel un esport que "enganxa", la resposta és ben fàcil de trobar.

És un esport en què pots jugar en tots els nivells, fins i tot si no has practicat cap esport de raqueta/pala abans; que no requereix una gran capacitat física ni tècnica per començar a practicar-lo; i, que és una activitat molt social, ja que el fet que siguin 4 persones les necessàries per a poder jugar un partit fa obligatòria la interacció amb altres jugadors i jugadores.

Així doncs, queda clar que per començar un partit de pàdel només necessitaríem una pista de pàdel (amb les dimensions de 20x10), unes pales, 4 jugadors o jugadores i una pilota.

INICIS DEL PÀDEL AL POBLE

Posat en context la història del pàdel com a esport i explicada la seva pràctica, anem a parlar de com va aparèixer al nostre poble.

Com a inici, després d'uns anys on es va anar observant com diversos pobles de la zona apostaven per la construcció de pistes de pàdel, l'Ajuntament va fer el pas i l'any 2018 va construir la primera (i de moment única) pista de pàdel a Artesa de Lleida. La instal·lació es va fer al costat del nou pavelló municipal, aprofitant un dels marges a la vora de la infraestructura.

Tot i un començament en què la gent del poble no va respondre amb gaire entusiasme, poc a poc l'actitud davant del pàdel va anar canviant. En poc temps la gent es va anar animant i va començar a intentar jugar a aquest esport que, com he mencionat, és ben senzill de practicar i no requereix cap aptitud especial per iniciar-s'hi.

Passats els anys, i tot i que la pandèmia va aturar durant uns mesos el seu creixement, es pot afirmar que la pràctica del pàdel al nostre poble només ha fet que augmentar fins arribar als nostres dies.

SITUACIÓ ACTUAL

Per tot el comentat, pel que fa a la situació actual, el pàdel a Artesa de Lleida gaudeix d'una molt bona salut, que es fa palesa amb la participació d'un equip federat, tant masculí com femení, a les Lligues de la Federació Catalana de Pàdel. De fet, els 2 equips competeixen des de l'any de la seva fundació, el 2021.

D'una banda, l'equip masculí arrencarà aquest any la seva tercera temporada competeixen a 3a Catalana, una categoria que ja es coneix bé. Concretament, es troba al grup B i les aspiracions per fer una bona campanya són altes, amb l'objectiu de l'ascens entre cella i cella.

Pel que fa als integrants de l'equip, aquest any són els 12 següents:

- Arnau Argilés
- Hèctor Besora
- David Carrera
- Albert Ibars
- Èric Oró
- Lucas Ortiz
- Ferran Peiró
- Blai Pijuan
- Eudald Pijuan
- Jofre Pijuan
- Manel Porqueres
- Marc Rodríguez

Per la seva banda, l'equip femení encara està en millors condicions que el masculí, ja que, gràcies a la seva brillant actuació la temporada passada, van aconseguir un subcampionat que els va suposar l'ascens a 2a Catalana.

En conseqüència, aquest any fa la seva estrena a la nova categoria, el grup B, on esperen seguir fent un gran paper i continuar millorant dins la pista.

En aquest cas, les 12 integrants de l'equip són:

- Marta Albert
- Emma Argilés
- Carla Carrera
- Mamen Citores
- Carla Cortassa
- Judit Drudis
- Anna Gilart
- Àngela Giribet
- Tamara Grau
- Meritxell Mir
- Nerea Mor
- Gemma Olomí

Tanmateix, els partits que tant l'equip masculí com femení que representen el Pàdel Artesa de Lleida haurien de disputar com a locals es juguen a les instal·lacions del Pàdel Juneda, ja que Juneda disposa de les condicions adequades per a poder jugar com a locals a la Lliga.

(Aquestes condicions són les de tenir, com a mínim, 2 pistes de pàdel disponibles per a jugar i, com bé sabeu, al nostre poble només n'hi ha una.)

Per aquest motiu, l'existència de l'equip de Pàdel Artesa de Lleida no es podria entendre sense l'ajuda i la col·laboració amb Pàdel Juneda, el qual està molt lligat amb l'empresa Dakiol, als quals també volem aprofitar aquest text per agrair el bon tracte i col·laboració durant aquests anys.

CONCLUSIONS

Com a recapitulació, el pàdel és un esport que ha arrelat amb força al nostre poble i que cada any que passa té més gent interessada per jugar.

De fet, cada vegada queda més clar que no seria una opció gens descabellada pensar en la instal·lació d'una segona pista de pàdel al nostre poble, ja que

és una inversió d'un cost econòmic raonable i una infraestructura cada cop més necessària per tema de disponibilitat de la pista.

Sobretot, aquesta manca de disponibilitat es fa palesa arran dels horaris de les classes que es fan durant les tardes de la setmana, en què s'ocupa la pista diversos dies en les hores de màxima demanda. A més, a banda de les possibles classes a veïns, també s'utilitza la pista per dur a terme una activitat extraescolar pels i les infants del municipi, cosa que satura encara més la pista.

Fins i tot, aquesta segona pista podria anar acompanyada de posar en condicions un vestuari i lavabos per poder-se canviar i dutxar en finalitzar els partits, cosa que podria fer possible que el Pàdel Artesa s'arribés a plantejar jugar els seus partits de Lliga com a local a Artesa de Lleida.

En definitiva, queda clar que el pàdel al poble ha aparegut amb força per quedar-s'hi. En particular, en vista del propi creixement de la pràctica del pàdel i de la voluntat, tant l'equip masculí com femení, de defensar els seus interessos de forma conjunta, hi ha el propòsit de crear, en un futur proper, una associació de pàdel a Artesa de Lleida.

Esperem, entre tots, fer-la possible i continuar creixent.

Seguim!

Nerea Mor i Marc Rodríguez, capitans dels equips femení i masculí d'Artesa, amb el trofeu de l'ascens de l'equip femení.

TEMPORADA 2022/23

LA TEMPORADA DEL CENTENARI

— Eudald Pijuan Mor — Fotos: CF Artesa de Lleida i J. Gallart —

CF Artesa de Lleida 2 – UE Balàfia 3 (17-12-2022) *SEGONA DERROTA DE LA TEMPORADA EN UN PARTIT PER OBLIDAR*

El partit va començar d'una manera a la qual no ens té acostumat l'equip ja que l'Artesa va saltar al camp amb les idees poc clares de com plantejar el partit. Al contrari de la majoria de partits d'aquesta temporada, l'equip no estava bé ni individualment ni col·lectivament. Aquesta sensació rara es va fer palesa en el marcador ràpidament, i ja en el minut 11 de partit el Balàfia dominava per 0 a 2 al marcador, aprofitant molt bé l'esquena de la defensa artesenca. Malgrat tot, l'Artesa semblava reaccionar amb un gol al minut 23 de Rubió, rematant de cap dins l'àrea una bona centrada lateral. Aquesta reacció, però, quedaria contrarestada per un 3r gol visitant just a l'últim minut de la primera part, que situava l'1 a 3 al descans.

Amb aquest últim gol l'Artesa estava obligat a plantejar uns segons 45 minuts més ofensius, i així va ser. L'equip ho va intentar i intentar de diverses maneres però un cop per l'encert de la defensa rival i altres pel desencert propi el gol no arribava. Llavors, no va ser fins a l'afegit que Reluy aprofitava una pilota morta dins l'àrea per transformar el 2 a 3, que acabaria sent el resultat definitiu perquè en el poc marge que quedava fins al final no va donar temps per res més.

A la mitja part el president del CF Artesa, Alfons Batlle, va lliurar la placa del centenari a X. Gallart.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, X. Catalàn, M. Pifarré (M. Álvarez), M. Grau (M. Gracia), Miquel (M. Hortal), Gerard, S. Reluy, Manuel (Marc), N. Pagu (M. Mòdol), J. M. Rueda i M. Rubió.

UE Balàfia: I. Pérez, P. Camarasa, F. Hernández (X. Merino), A. Ba, M. Ticó, O. Acosta (M. Sandu), S. Bah (F. Guerrero), A. Fofana, J. Quimbita (A. Nieto), E. Maideu i Tallis (I. Sanjosé).

CF Artesa de Lleida 2 – CF Torrefarrera 0 *(08-01-2023) TRIOMF D'OFICI PER TORNAR AL CAMÍ DE LA VICTÒRIA*

La primera part va començar amb els 2 equips buscant la millor manera d'adaptar-se al camp i les possibilitats de partit que podia donar la gespa. Malgrat la pluja, la gespa va mantenir un bon aspecte i l'Artesa ràpidament va poder desplegar el seu domini habitual a través de la possessió de la pilota, tot i que amb un joc directe més present del que és habitual. Amb el pas dels minuts les ocasions arribaven amb compta-gotes i, tot i haver-hi un gol anul·lat, no semblava que l'empat a 0 es pogués trencar abans de la mitja part. Tot i això, al minut 41, Peiró aconseguia estrenar el seu compte goleador anticipant-se al primer pal i rematant creuada una centrada a la sortida d'un córner per posar l'1 a 0 al marcador.

Els segons 45 minuts van estar condicionats per un Artesa que seguia sent l'equip que mantenia el control del partit i creant poc a poc ocasions, mentre que l'equip visitant es defensava bé, però era incapaç de generar cap mena de perill en atac. En aquest moment, s'ha de destacar l'esperat retorn de Moragues a l'equip després de la llarga lesió. El

mateix Pol Moragues va ser el qui va provocar un penal, al minut 75, el qual ell mateix va transformar amb qualitat posant el 2 a 0 definitiu al marcador.

CF Artesa de Lleida: A Candel, M. Mòdol, X. Catalàn (S. Reluy), Ferri, Marc (Pol), Gerard (J. M. Rueda), Manuel (Miquel), M. Gracia, A. Pagu, M. Rubió i M. Hortal.

CF Torrefarrera: O. Gómez, A. Spaimoc, M. Marong, S. Mir, G. Izquierdo, J. A. Casals, J. Regany, H. Tomàs (M. Bammou), M. Drammeh, A. Agdal i J. Carulla.

CF Artesa de Lleida 3- CF Tremp 0 (15-01-2023)
SEGONA VICTÒRIA ARTESENCA DEL 2023 EN UN DUEL DESIGUAL

Tota la primera part del partit va estar marcada per un ritme baix dels 2 equips. Tot i això, l'Artesa ràpidament es va fer amb el control de la possessió per poder desplegar el seu joc habitual, però la rapidesa en el joc no era la de dies anteriors i poc a poc el Tremp aconseguia anar entrant en el partit. De fet, era el Tremp el que s'aproximava a l'àrea en alguna ocasió a la contra, però l'Artesa semblava tenir la consciència tranquil·la sabent que la teòrica superioritat dels seus jugadors s'acabaria imposant. Finalment, a les acaballes de la primera part, una gran centrada lateral va ser rematada magistralment de cap per Rubió, que va posar l'1 a 0 amb el qual s'arribaria al descans.

Ja a la segona part, el resultat favorable de l'Artesa semblava acabar de trencar les aspiracions visitants i poc a poc la defensa rival anava deixant espais pels atacants artesencs. Concretament, al minut 58, Reluy es va inventar un autèntic golàs des de fora

l'àrea que va sorprendre el porter rival i augmentava distàncies al marcador. Poc després, al 65, el mateix Reluy s'encarregava de tancar definitivament el partit definint bé dins l'àrea, en què era el seu doblat particular del partit. D'aquí fins al final del partit els 2 equips van semblar signar una treva i no va haver grans ocasions de perill per ningú, es tancà el partit d'aquesta manera amb el 3 a 0 pels locals.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, M. Mòdol (X. Catalàn), Ferri, M. Grau (Manuel), Miquel, Gerard (M. Hortal), S. Reluy, M. Gracia, N. Pagu (Pol), J. M. Rueda i M. Rubió (M. Álvarez).

CF Tremp: R. Farré, S. Railean, M. Bautista, A. Bautista, M. Sirvant, S. Durany, X. Vergés (F. Pelufo), A. Raventós (D. Tresserres), J. Durany, M. Buhai (C. Diankong) i J. Ponsich.

CF Artesa de Lleida 4 - AD Tèrmens 0 (22-01-2023)
TERCER TRIOMF SEGUIT EN UN INICI D'ANY IMPECABLE

L'Artesa va entrar a l'enfrontament endollat com mai en tota la temporada i abans del quart d'hora ja dominava al marcador per un 2 a 0. El primer, va ser obra d'un enratxat Reluy que aprofitava molt bé l'intent de refús del porter després d'una centrada lateral des de l'esquerra i rematava a porteria buida una pilota morta dins de l'àrea petita. En canvi, el segon va arribar arran d'una jugada des de la banda dreta en què, després d'una altra centrada lateral, Hortal transformava el 2 a 0. Durant la resta de primera part, tot i el domini local clar, el resultat no es modificava.

Va ser just a l'inici de la 2a part on el davanter de l'equip, Rubió, s'afegia a la festa i ampliava distàncies per acabar amb les aspiracions visitants de treure

algun punt d'Artesa. A partir d'aquí, amb el 3 a 0, els minuts anaven passant i l'Artesa controlava amb suficiència el partit a través del control de la possessió, però sense voler atacar amb massa ímpetu la porteria rival. De fet, no va ser fins al 81 on, el ben tornat Moragues, tornava a aprofitar els seus minuts al camp per marcar el seu segon gol de la temporada, després d'una bona definició dins l'àrea que tancava el 4 a 0 final.

CF Artesa de Lleida: C. Garcia, X. Catalàn (M. Mòdol), M. Pifarré, Marc, M. Grau (E. Palacios), S. Reluy (M. Álvarez), M. Gracia (Ferri), J. M. Rueda, M. Rubió i M. Hortal (Pol).

AD Tèrmens: F. Batalla, J. Llovera (Y. El Kihal), R. Carrasco, P. Bernal (J. M. Casals), S. Pascual (A. Mascarilla), M. Kassama, I. Sarr, M. Ortiz, V. Darias (A. Ramos), W. Ortiz (M. Florejacs) i P. Banda.

CF Artesa de Lleida 2 – CE Alguaire 1
(05-02-2023) **VICTÒRIA PER CERTIFICAR QUE...
SOM DE PLAY-OFF!**

Després d'una setmana inesperada de descans, per la suspensió del partit davant el Lleida Esportiu B, l'Artesa va tornar a jugar com a local. Aquest cop, davant d'un bon C. E. Alguaire, que va posar les coses molt difícil a l'equip i al qual només es va poder vèncer per la mínima (2-1).

L'inici del partit va estar marcat per l'infortuni dels artesencs, ja que es va lesionar Miki Hernández abans del minut 10. Tot i aquest contratemps, el partit no va perdre intensitat i la primera part va estar marcada per la igualtat entre els 2 equips, els quals no aconseguien acabar de marcar el seu propi ritme. Això sí, l'Artesa va aprofitar una gran jugada per la banda de Rubió el qual va assistir Moragues, que afusellava el porter visitant amb un gran xut creuat des de dins l'àrea, seguint així amb la bona ratxa des del seu retorn. Amb aquest 1 a 0 s'arribava al descans.

Ja en la segona part semblava que l'Artesa sortia amb les idees més clares i amb ganes de controlar el partit des de la possessió, però es va trobar en què l'Alguaire va marcar un autèntic golàs des d'un xut llunyà, que va sorprendre tant a jugadors com a aficionats. A partir d'aquest moment, el partit es va obrir i els 2 equips van anar gaudint d'ocasions més o menys clares, amb un Artesa aprofitant la condició de locals per ser més incisius. Finalment, una gran centrada de falta lateral de Reluy servia com a assistència per a Pifarré, que trencava les taules al marcador i posava el 2 a 1 final que certificava la victòria dels artesencs.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, X. Catalàn (M. Mòdol), Ferri, M. Pifarré, Marc (Manuel), M. Grau, Miquel (Pol), Gerard, S. Reluy (E. Palacios), N. Pagu (J. M. Rueda) i M. Rubió.

CE Alguaire: M. Figueras, A. Salvia, J. Domingo (J. Garrié), P. Ros (A. Canal), C. Fraile, S. Molet, G. Colomo, C. Pulido (D. Galiano), E. Tiers, R. González (J. Galindo) i A. Mostany (M. Salvia).

C Lleida Esportiu 0 – CF Artesa de Lleida 1
(14-02-2023) **EL C. F. ARTESA SEGUEIX EN RATXA: 5
DE 5 EN VICTÒRIES AQUEST 2023**

El C. F. Artesa de Lleida ha recuperat el dimarts 14 de febrer el seu partit ajornat corresponent a la jornada 17, que l'enfrontava al filial del Lleida Esportiu. El duel s'ha celebrat a Torrefarrera i l'Artesa ha pogut encadenar el seu cinquè triomf seguit d'aquest nou any, per 0 a 1 gràcies a un solitari gol transformat per Lozano.

Pel que fa al partit, el mateix es pot resumir en una sola paraula: intensitat. Els dos conjunts han plantejat un partit molt físic i intens des del primer minut que ha fet que el ritme del joc fos molt elevat. Malgrat la igualtat en la intensitat, ha estat l'Artesa el que ha controlat millor el partit, gràcies en part a un gol matiner, al minut 12, obra de Lozano, que ha engatgat un gran xut que ha entrat dins la porteria pel pal del porter. Així, el matx seguia la dinàmica

habitual dels partits que juga l'equip artesenc aquest any, amb un domini de la possessió i un control del joc que fan que poc a poc vagin arribant les ocasions de perill a favor. Per la seva part, el Lleida B practicava un joc més directe, tot buscant passades directes a la seva zona ofensiva aprofitant l'alçada dels seus davanters. Amb aquesta dinàmica, era l'Artesa el qui gaudia d'ocasions més clares.

Ja a la segona part, el partit seguia plantejat de la mateixa manera per part dels entrenadors dels 2 equips, però l'Artesa era incapaç de tancar el partit amb un segon gol. Això sí, el Lleida B tampoc arribava a generar grans ocasions per aconseguir l'empat. Així, els minuts han anat passant, i, tot i tenir un resultat tan curt al marcador, l'Artesa ha sabut gestionar molt bé el ritme durant els minuts finals de partit, aconseguint així una solvent victòria per la mínima.

C Lleida Esportiu: J. Roca, Ò. Loncan, D. Céspedes (A. Arànega), J. Sànz, J. M. Oromí, N. Ariño, X. Barrufet (M. Fofana), T. Coker (A. Ribera), A. López (A. Sidibe), Y. Fajr (À. Cabrerizo) i Y. Alcaraz.

CF Artesa de Lleida: A. Candel, M. Mòdol, M. Pifarré (Ferri), Marc, M. Grau, Gerard, Manuel (Marc), J. M. Rueda, M. Álvarez (S. Reluy), M. Hortal (N. Pagu) i Pol (E. Palacios).

CLASSIFICACIÓ

P	EQUIPS	NOM	PARTITS				GOLS		
			J	G	E	P	F	C	
1		ARTESA LLEIDA, C.F. A	44	18	14	2	2	43	8
2		BORGES BLANQUES, C.F. A	39	17	12	3	2	48	16
3		ALCARRAS, F.C. A	33	19	10	3	6	43	25
4		ALGUAIRE, C.E. A	29	18	8	5	5	32	27
5		BALAFIA, C.F.U.E. A	27	18	8	3	7	40	43
6		JUNEDA, C.F. A	27	18	8	3	7	30	29
7		LLEIDA ESPORTIU, CLUB B	20	17	5	5	7	27	29
8		PARDINYES C.F. A	21	18	6	3	9	26	36
9		TERMENS, A.D. A	21	18	4	9	5	30	34
10		TREMP, C.F. A	9	19	2	3	14	11	56
11		TORREFARRERA C.F. A	7	18	2	1	15	18	45

HO HEM LLEGIT A...

Diari La Mañana, dilluns 9 de gener de 2023

Diversos porcs senglars causen dos accidents sense ferits a la carretera d'Artesa de Lleida

Diversos porcs senglars van provocar dissabte a la nit dos accidents amb dos vehicles implicats a Artesa de Lleida. Segons van informar fonts dels Bombers de la Generalitat, els fets van passar pocs minuts abans de dos quarts de deu de la nit de dissabte, a la

carretera LV-7021, en el seu pas pel municipi d'Artesa de Lleida. Els serveis d'emergències van ser alertats d'una topada de dos vehicles contra un nombre indeterminat de porcs senglars i, seguint el corresponent protocol, van activar dues dotacions de Bombers.

Un cop al lloc, van comprovar que les topades s'haurien produït contra dos porcs senglars i van retirar els animals de la via. Els conductors i ocupants dels vehicles no van resultar ferits per la col·lisió, de manera que no es va haver d'atendre cap persona.

El Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural va mantenir durant el desembre diverses reunions per explicar el pla de xoc que el departament té en marxa per al control dels danys produïts pel senglar. En les reunions, es van explicar les noves eines que disposa el departament, com ara les gàbies individuals i les gàbies trampa, per atrapar porc senglar en llocs que presenten dificultat per fer batudes. El senglar és responsable de gran part dels accidents de trànsit i d'atacs directes a persones, i també d'afectacions a l'agricultura.

Diari Segre, dimarts 07-02-2023

Destrossen uns dos-cents pistatxers acabats de plantar a Artesa de Lleida

Els propietaris de la finca han denunciat el cas als Mossos al descobrir-ho ahir

A. GUERRERO

ARTESA DE LLEIDA | Un agricultor d'Artesa de Lleida va denunciar ahir davant dels Mossos d'Esquadra la destrossa d'uns dos-cents pistatxers que la setmana passada havien plantat en una finca d'aquesta localitat del Segrià. "Avui [per ahir] hem detectat que els plàstics protectors que hi havia a la base havien estat manipulats. Després d' aixecar-los, ens hem trobat amb la desagradable sorpresa que estaven tallats de soca-rel", va comentar Joel Gallart a aquest diari. A més a més, es dona la circumstància que havien acabat plantar els arbres dijous de la setmana passada, per la qual cosa aquest acte vandàlic s'hauria produït durant el cap de setmana.

Imatge de la finca i un dels pistatxers que ha estat tallat d'arrel.

Amb unes tisores elèctriques

L'afectat va explicar que "ho han fet amb unes tisores elèctriques perquè és un tall molt net. Qui ho ha fet sabia al que venia". Són una part dels pistatxers que tenen repartits en

diferents finques. Cada un val uns quinze euros. Els arbres tallats estan situats a la mateixa parcel·la. Joel Gallart va afegir que "el mal que han fet és molt important perquè al tallar-los de la base els pistatxers no so-

breviuran, per la qual cosa els haurem d'arrancar i tornar a fer tot el procés. És una pèrdua econòmica però també de tot el temps que hi hem invertit. Ha estat un cop dur i ens sentim impotents".

Els Mossos d'Esquadra, que ahir van acudir a la finca per poder comprovar els danys ocasionats, han obert una investigació per provar d'identificar l'autor o els autors d'aquest acte vandàlic.

ENTRETENIMENTS

SOPA DE LLETRES

Miquel À. Navarro

SUDOKU

Lluís Gil

Busqueu els noms de 17 peixos que trobareu en una peixateria, o no.

O	A	N	I	B	R	O	C	E	S
P	R	A	P	G	A	L	L	M	E
L	T	R	U	I	T	A	B	P	I
A	I	R	A	D	I	E	H	E	T
N	X	A	G	B	S	N	E	R	O
I	E	J	I	U	O	E	J	A	R
D	B	A	C	A	L	L	A	D	A
R	A	D	U	Ç	U	L	L	O	D
A	R	A	M	O	L	L	E	R	A
S	B	O	A	N	I	Y	N	O	T

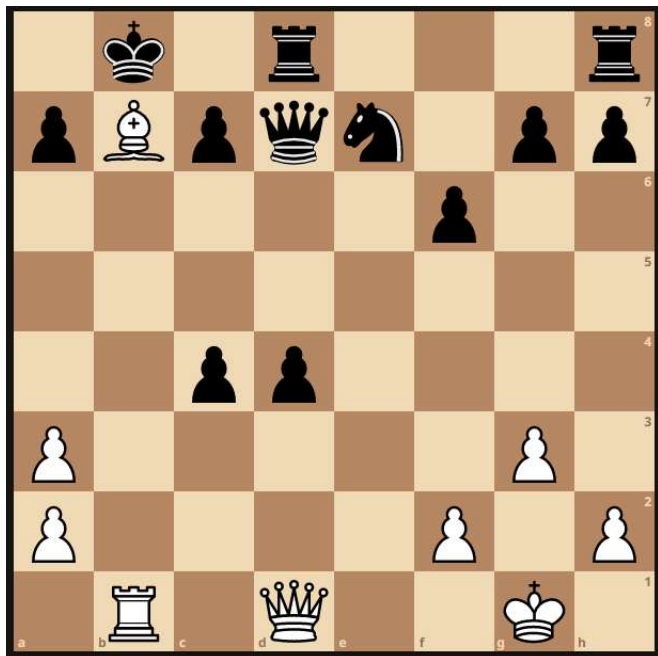
	4			8		6	5	
				5			4	
5	9	8					3	7
9				2				4
3							2	
			3		7			
	6	9	4			8		2
		4	2				6	5
		2	7		6	4		

PROBLEMA D'ESCACS

Abert Batiste

Juguen blanques i resolen la partida en 4 moviments.

ENIGMA

Ens sabríeu dir el nom d'aquest estri i per a què s'usava?

Sol·lució a l'enigma de la revista anterior:

Era una llum de carbur.

Ens va respondre encertadament la Ma Àngels Florensa, que l'havia utilitzat.

MOTS ENCREUATS

Miquel A. Navarro

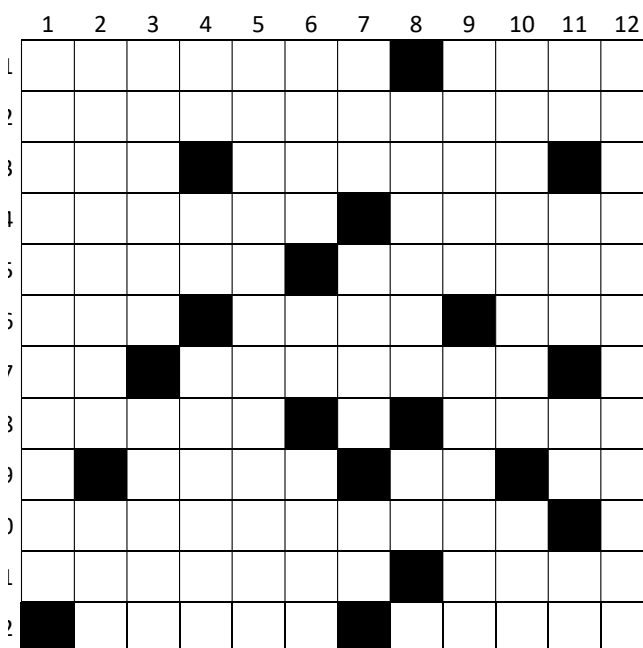
Solucions a la pàgina 39

HORITZONTALS

1. Tipus de mala herba. Hàbil, escaient. **2.** Família de rèptils. **3.** Abans. Ferotges, sàdics. Cent. **4.** Laic, no eclesiàstic. Dialecte occità. **5.** Que fa o ven odres. Corda per a sogar. **6.** Pedra, còdol. Crit de la granota. La d'Arosa. **7.** Ordre militar. Desconfiar, recelar. Consonant. **8.** Posis data. La prima. Governador musulmà. **9.** La rodona. Nom de consonant. Ho capta l'orella. Pronom de segona persona. **10.** Restablirà, tornarà. L'última. **11.** Dones llisor i llustre. Fa una elecció. **12.** L'arbre de la xocolata. Sofrir, penar.

VERTICALS

1. Que donen calor. **2.** Autoritària, dèspota. Grup europeu desgavellat. **3.** Al revés, crani, cap. Sinònim de l'anterior. **4.** Repetit, estranya. Nom de consonant. Meditatiu, espiritual. **5.** Dona d'un poble del Segrià. **6.** Cert vehicle cap per avall. Contracció. Irreligiós. **7.** Que no és dur. D'una branca de l'islam. Pronom. **8.** Afer, tracte. Afirmació. Consonant. **9.** Al revés, part de la cara. Té un avortament. **10.** Llosa d'escola. Feina d'un artista. **11.** Tècnic diplomàtic. Cent cinquanta una. Article girat. Vocal repetida. **12.** Donar estudi, escola.

Diari Segre, diumenge 8 de gener de 2023

Artesa de Lleida, terra del joguet

La localitat del Segrià ultima els detalls del futur Museu de les Juguines || Exposarà prop de 3.000 peces que Manel Gigó va recuperar de l'emblemàtica botiga del carrer Major Lo Baratillo

R. GASQUE

ARTESA DE LLEIDA | Després de cinc anys treballant en la creació d'un museu de joguets a Artesa de Lleida, l'ajuntament ultima ja els detalls de l'espai de la Vileta, al centre històric, que acollirà les més de 3.000 peces que Manel Gigó va recuperar de l'emblemàtica botiga Lo Baratillo de Lleida. Per anar obrint boca, l'ajuntament d'Artesa de Lleida va presentar ahir l'exposició *Lo Baratillo*, una mostra de prop d'un centenar de joguets de mitjans del segle XX que Gigó guarda des de fa quaranta anys.

"Per a mi veure com el museu està agafant forma és una cosa que va més enllà d'un somni fet realitat. Aquest projecte va començar quan la botiga de joguines va tancar i al comprar l'edifici vaig trobar tots aquests articles. Veure que després de més de 40 anys l'objectiu és tan a prop em produeix una gran satisfacció", va explicar Manel Gigó, propietari d'aquesta

ATRACTIU TURÍSTIC

L'alcalde d'Artesa de Lleida espera que aquest museu atregui els turistes i aficionats als joguets

col·lecció.

Actualment, el projecte es troba en la fase de redacció de la part museogràfica a càrrec d'un equip liderat per Jordi Clariana. Aquest treball consisteix a indexar tots els joguets de la col·lecció, posar-los data, ubicar-los en un espai dins del museu i aconseguir que tota l'exposició expliqui una història concreta. "El nostre objectiu és acabar aquesta fase a finals de març perquè l'ajuntament pugui començar amb la reforma de l'interior de l'espai i adequar-lo a allò que volem explicar", va assenyalar Clariana.

"Un cop el Museu de les Juguines sigui una realitat, estarà vinculat al museu arqueològic i a la col·lecció privada de Juanjo Jové, que formaran un atractiu turístic per al poble", va explicar l'alcalde d'Artesa de Lleida, Pere Puiggròs, que va assegurar que han estat cinc anys de molt de treball per a un ajuntament "d'un poble petit com el nostre", però es va mostrar molt satisfet amb el resultat.

Manel Gigó, Pere Puiggròs i Jordi Clariana, en la presentació del Museu de les Juguines, ahir a Artesa de Lleida.

Salt generacional ■ Diversos nens van assistir ahir a la presentació de l'exposició acompanyats pels seus pares i avis, que asseguraven recordar el mític Lo Baratillo. Una d'elles va ser Pilar González, de Lleida, que hi va assistir acompanyada per la seua neta Laia, que va explicar a aquest diari que, malgrat que les juguines exposades són boniques, ella prefereix les actuals.

Un projecte museístic de Manel Gigó des de fa 40 anys

■ A molta gent de Lleida la paraula "Baratillo" la transporta a la infantesa, però per a Manel Gigó suposa alguna cosa més. "Els propietaris de Lo Baratillo eren amos de tot l'edifici i un dels locals el tenia llogat la meua família, que eren els propietaris de La Elegancia. Quan va tancar la botiga de joguets, la meua família va comprar l'edifici i a dins vam trobar milers de peces de joguets que no s'havien liquidat".

Durant quaranta anys Manel Gigó ha conservat desenes de caixes amb l'objectiu que formessin part d'un museu que mantingués viva la memòria de Lo Baratillo.

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament 973 16 71 62
Assistent social dimecres alterns 973 16 71 62
Correus 9h a 10h de dilluns a divendres
Farmàcia 973 16 72 04
Veterinari de la Protectora Local:
Emma Solé 618 90 95 12

Clínica Ica Natura (Pardinyes) 973 22 82 22
Clínica Riu Ebre (Cap Pont) 973 21 65 49
Consultori mèdic local.....973 16 72 91
Metge urgències Dies feiners 15h a 8h i els festius
tot el dia .....973 14 20 29 / 973 14 20 33
Museu .....973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

ESCACS

Solució:

1. Ac6+; Rc8
2. Tb8+; Rxb8
3. Db1+; Rc8
4. Db7++

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1. AMARANT. APTE. 2. CAMALEÒNTIDS. 3. ANS. CRUELS. C. 4. LAICAT. GASCÓ. 5. ODRER. SOGALL. 6. ROC. RAUC. RIA. 7. AR. MALFIAR. R. 8. DATIS. I. VALÍ. 9. O. ESSA. SO. ET. 10. RESTITUIRÀ. Z. 11. SETINES. TRIA. 12. CACAU. PATIR.

VERTICALS

1. ACALORADORS. 2. MANADORA. EEC. 3. CRISMA. TESTA. 4. RA. CE. MÍSTIC. 5. ALCARRASINA. 6. TREN. AL. ATEU. 7. TOU. SUFÍ. US. 8. NEGOCI. SI. P. 9. GALTA. AVORTA. 10. PISSARRA. ART. 11. TD. CLI. EL. II. 12. ESCOLARITZAR.

SUDOKU

2	4	7	9	8	3	6	5	1
6	1	3	5	7	2	9	4	8
5	9	8	1	6	4	2	3	7
9	8	5	6	2	1	3	7	4
3	7	1	8	4	9	5	2	6
4	2	6	3	5	7	1	8	9
7	6	9	4	3	5	8	1	2
1	3	4	2	9	8	7	6	5
8	5	2	7	1	6	4	9	3

SOPA DE LLETRES

CORBINA. RAP. GALL. NERO. LLUÇ. TRUITA. TONYINA. SARDINA. RAJADA. LLOBARRO. BESUC. EMPERADOR. SEITÓ. BARB. MÒLLERA. BACALLÀ. ORADA.

FE D'ERRATES LA FEMOSA 321

Pàgina 36: El títol de l'article és LES COSIDORES DE CA L'ALFONSO EL DIA DE SANTA LLÚCIA i no vam posar LES COSIDORES DE CA L'ALFONSO EL DIA DE SANTA CECÍLIA.

Cal fer esment que al text de l'article compondreu correctament el nom de la santa patrona de les modistes.

Cagatió

Cavalcada dels Reis

Assemblea Ens Movem per Artesa – ERC

Exposició de joguines

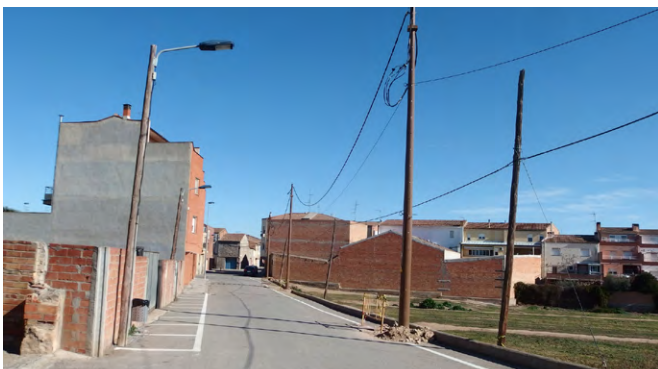
IMATGES D'ACTUALITAT

Concert de Jordi Montagut

Presentació del llibre d'Àngels Florensa i Josefina París

Millora de les línies elèctriques

Benedicció de Sant Antoni